

Univerzita Karlova – Evangelická teologická fakulta

Bakalářská práce

Trest smrti očima křesťanů

Rok odevzdání: 2005/06

Vedoucí práce: Mgr. Michael Martinek, Th.D.

Zpracovala: Jitka Drbohlavová

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci „Trest smrti očima křesťanů“ zpracovala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.
2. Tuto práci nepředkládám k obhajobě na jiné škole.
3. Souhlasím s tím, aby uvedená práce byla v případě zájmu pro studijní účely zpřístupněna dalším osobám nebo institucím.

V Praze dne 30.5. 2006

Jitka Drbohlavová

Poděkování

Mé poděkování patří na prvním místě mému vedoucímu práce Michaelu Martinkovi, bez něhož bych tuto práci nedovedla do konce, a panu profesoru Robertu Řehákovi, bez něhož bych tuto práci ani nezačala psát. Jsem vděčná za jejich obětavé úsilí, s jakým se mi věnovali. Dále bych chtěla poděkovat mým přátelům, kteří mi pomohli radou i službou a své rodině, že mi ponechala dost času, abych se mohla soustředit na práci.

Děkuji také Josefu Bernardovi, který mi pomáhal s celou ilustrační sondou. Děkuji také všem, kteří ochotně odpovídali na dotazník a přispěli tak svým názorem k utvoření obrazu.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Trest smrti ve Starém zákoně.....	7
2.1. Prvotní Boží záměr.....	7
2.2. Nová smlouva s člověkem.....	8
2.3. Starozákonní zákoník.....	9
2.3.1. Obecně.....	9
2.3.2. Trest smrti.....	10
2.3.3. Provinění proti náboženským povinnostem.....	12
2.3.4. Provinění proti mravopočestnosti.....	12
2.3.5. Nepodřízenost a vzpoura proti uznávaným autoritám.....	12
2.3.6. Zločiny proti osobě.....	13
2.3.7. Příkázání „nezabiješ“.....	13
2.4. Útočištná města.....	14
2.5. Soudy.....	14
2.6. Zneužití trestu smrti ve Starém Zákoně.....	15
3. Trest smrti v Novém zákoně.....	16
4. Křesťanský pohled na trest smrti.....	18
4.1. Historie trestu smrti v církvi.....	18
4.2. Česká reformace v otázce trestu smrti.....	22
4.3. Trest smrti v dnešních církvích.....	24
5. Židovský pohled na trest smrti.....	26
5.1. Texty judaismu.....	26
5.2. Významní židovští učenci.....	28
5.3. Stát Izrael.....	29
6. Sonda do mínění křesťanské mládeže.....	30
6.1 Metodická část.....	30
6.2 Struktura vzorku.....	32
6.3 Výsledky sondy.....	32
6.3.1 Všeobecné znalosti.....	33
6.3.2 Biblické znalosti.....	34
6.3.3 Názor na použití trestu smrti.....	36
6.3.4 Závěr sondy.....	38

7. Vlastní stanovisko.....	38
8. Závěr.....	40
Exkurz: Popravy ve světě.....	41
9. Cizojazyčné resumé.....	45
10. Literatura.....	46
11. Příloha 1: Dotazník „Pohled křesťanské mládeže na trest smrti“	
12. Příloha 2: Vzor vyplněného dotazníku „Pohled křesťanské mládeže na trest smrti“	
13. Příloha 3: Graf znázorňující podporu poprav u konkrétních zločinů	

1. Úvod

Bakalářská práce Trest smrti očima křesťanů si klade za cíl hledat odpověď na otázku: „Jaké stanovisko by měli křesťané zaujímat k používání trestu smrti v dnešním světě?“ Tuto otázku jsem si položila již před několika lety a při přemýšlení nad touto problematikou mě téma natolik zaujalo, že mě vedlo až k napsání této práce.

V práci se budu zabývat na prvním místě Biblickým pohledem na trest smrti, protože věřím, že Bible je křesťanům základním vodítkem v hledání postojů a názorů. Na druhém místě věnuji pozornost vývoji pohledu v průběhu dějin a současným postojem církví k používání trestu smrti, protože jak tradice, tak propracovaných teologických pohledů teologů si vážím a jsou mi inspirací. Teologické kapitoly zakončím tématem trestu smrti v židovství a jeho praktikování v dnešním státě Izrael.

Pouhou teorii doplním nakonec ilustrační sondou do mínění křesťanské mládeže ve věku 15-26 let. V úplném závěru přidám také osobní stanovisko k používání trestu smrti, které odpoví na otázku: „Jaké stanovisko by měli křesťané zaujímat k používání trestu smrti v dnešním světě?“

Věřím, že tato práce poskytne dostatečný materiál při úvahách nad oprávněností používat trest smrti, a doufám že bude přínosem i pro čtenáře.

2. Trest smrti ve Starém Zákoně

Cílem následujících dvou kapitol je podívat se na trest smrti z biblického hlediska a uvést potřebné informace o tom, jak se Starý a Nový zákon na tuto problematiku dívá. Tyto kapitoly poskytnou potřebné verše, které se k tématu vyjadřují, uvedou čtenáře blíže do problematiky.

2.1. Prvotní Boží záměr

Nechám stranou otázku, zda Bůh věděl nebo nevěděl dopředu, jaká bude lidská společnost, a podívám se na vůbec první vraždu popsanou v Bibli, dokonce bratrovraždu. Sledovat budu i rozsudek, který stihl provinilce.

Příběh Kaina a Ábela, synů Adama a Evy, je v Bibli jeden z prvních. Kain zabil mladšího bratra Ábela na poli, patrně kvůli závisti, kterou k němu cítil pro jeho Bohem nepřijatou oběť. Svůj čin před Bohem zapřel, ale Bůh věděl, co se stalo. Kain neprosil o odpuštění, ale jeho odpověď byla plná strachu o jeho budoucnost. Boží soud byl ale ke Kainovi milostivý. *„Ale Hospodin řekl: „Nikoli, kdo by Kaina zabil, bude postižen sedmeronásobnou pomstou.“ A Hospodin poznamenal Kaina znamením, aby jej nikdo, kdo ho najde, nezabil.“*¹ Poté Kain odešel od Hospodinovy tváře. Nabízí se otázka, zda žít s pocitem viny za smrt bratra není horší než smrt, ale Kain si směl najít ženu a jeho rod pokračoval dále. Proč ale Bůh nechce krev za krev? Odpověď nabízí Výklad osmdesáti oddílů ze Starého zákona Cesta Božího lidu: *„Bůh nechtěl, aby se zlo rozmáhalo dál a aby lidé začali vraždit jeden druhého. Kain tedy nebyl potrestán smrtí, ale směl žít dál, protože Bůh se člověka nevzdává.“*² Rabínský výklad se zastává Kaina. Kain si uvědomil dosah svého činu a Bůh mu dal milost.

Tento příběh vykládá také papež Jan Pavel II v encyklice *Evangelium vitae*, kde klade důraz na Boží slitování a vzor pro lidské slitování. *„Ani vrah tedy není zbaven své osobní důstojnosti, kterou mu zaručuje sám Bůh. Zde vidíme pozoruhodné tajemství Boží milosrdné spravedlnosti, jak o ní vypráví svatý Ambrož:*

¹ Viz. Bible, Gn 4, 1-16.

²Cesta Božího lidu, SZ, str. 314.

"Když byla jednou spáchána vražda, což je ten nejtěžší zločin, jakmile se objevil hřích, tam hned musel nastoupit zákon Boží slitovnosti. Protože kdyby viník byl ihned potrestán, lidé by nikdy neprojevovali při trestání trpělivost a umírněnost, ale hned by viníky vystavili trestu..."³

Jan Sokol si také myslí, že toto je první krok k omezení řetězce pomsty a zabíjení, ke kterému by mohlo vést vykonání krevní msty. Pomstu je potřeba svěřit do rukou soudu a ne postiženému. Život vraha je právě nejohroženější, proto Bůh Kaina nezabíjí, ale označí, aby jej nikdo nezabil.⁴

Myslím, že Bůh chtěl, aby se mezi lidmi další násilí nešířilo, proto nechtěl sáhnout k nejpřísnějším trestům. Kain byl potrestán, bratrovražda ho stále pronásledovala, nebyl ale zbaven života. Takovéto „psychologické“ tresty ale člověka v páchání zla nezastavily, jak dokazují další události. Bůh bude muset sáhnout po přísnějších trestech, aby lidstvo varoval před špatnostmi.

2.2. Nová smlouva s člověkem

Nedlouho po první vraždě se špatnost rozmohla ve světě natolik, že Bůh musel zakročít přísně. Bible vypráví o Noemovi, jediném spravedlivém na Zemi, o stavbě veliké lodi, která by zachránila Noemovu rodinu a od každého tvora jeden pár, o potopě, která smetla z povrchu zemského vše, co nebylo v lodi Noeho, a o smlouvě Boha s člověkem.⁵

Bůh dává člověku po potopě požehnání. Je to ale zlom i v Božím trestání lidí. Bůh zaslibuje, že už nikdy nevyhladí celé lidstvo, jako to udělal při potopě, zároveň s tím ale dává lidem moc trestat se navzájem i trestem smrti. *„Budu za ni (roz. krev), volat k odpovědnosti každé zvíře i člověka; za život člověka budu volat k odpovědnosti každého jeho bratra. Kdo prolíje krev člověka, toho krev bude člověkem prolita, neboť člověka Bůh učinil, aby byl obrazem Božím.“⁶* Trest smrti se vztahuje zatím pouze na prolití krve. Člověk musí ztrestat provinilce smrtí. Krev hrála velkou roli v životě starověkých národů. Byla považována za nositelku života. Proto ji Bůh tímto nařízením chrání. Obdobné požadavky můžeme najít i

³ Encyklika Evangelium vitae, čl. 9, Jan Pavel II.

⁴ Viz. Jan Sokol, Člověk a svět očima Bible, Pokus o uvedení do biblické antropologie, str. 17-19.

⁵ Gn 6-9.

⁶ Gn 9, 5b-6.

v zákonech jiných národů, např. v Chamurapiho zákoníku „*Oko za oko, zub za zub.*“⁷ Ve starověkých primitivních lidských právních řádech byla krevní msta něčím přirozeným, ba dokonce náboženskou povinností. Za způsobenou smrt měl nejbližší příbuzný mrtvého dostihnout a zabít provinilce. Tento požadavek ale také staví hráz bezmeznému mstění. Určuje, že odplata musí být vykonána jen do výše škody. Zákony krevní msty, ani Bůh v Gn 9, 5n, nerozlišují úmyslné a neúmyslné zabití. Nevykonaná krevní msta byla hanbou pro celou rodinu, za vykonanou mstu měl povinnost mstít se opět příbuzný mrtvého provinilce. Proto docházelo často k vybíjení celé rodiny. Kladně přijímá krevní mstu Marvin R. Wilson, který ji vnímá jako příklad izraelské vzájemné odpovědnosti jeden za druhého a podílení se na životě jeden druhého.⁸

Tento krutý požadavek se zmírnil zavedením Mojžíšova Zákona. Byla stanovena přesná pravidla pro soudy a udělování trestů a tzv. útočištná města (viz. níže). Na několika místech je také nabádání upustit od krevní msty. Je pro člověka lépe přenechat provinilce spravedlivému soudu, než pošpinit vlastní ruce jeho krví. Požadavek spravedlivého soudu je nejen za smrt, ale za každou špatnost.⁹ Později se začínají objevovat i názory, že člověk má ponechat pomstu Bohu, jak je patrné například z příběhu Davida a Saula v jeskyni Ěn-gedí.¹⁰

2.3. Starozákonní zákoník

2.3.1. Obecně

Trest jako takový má pro Izraelský národ o jednu rovinu větší význam než u většiny jiných národů. Trest, ať už jakýkoli, byl nejen varováním druhých před podobnými přečiny, obviněním provinilce a upozorněním ho na chybu, ale hlavně byl prostředkem, jak udržet kultickou čistotu celé pospolitosti a země, v níž žila.¹¹ Každá nepravost musela být potrestána, aby nepošpiňovala Bohem vyvolený národ.

⁷ Stejný zákon, více rozvedený, se nachází také v Bibli, Ex 21, 24-27, dále Lv 24, 20n a Dt 19, 21.

⁸ Viz. Marvin R. Wilson, *Náš otec Abraham*, str. 64, převzato z Albert Gelin, *The Key Concepts of the Old Testament*, překl. George Lamb, NY – Poulit Press 1963.

⁹ „*Nebudeš ve svém srdci chovat nenávisť ke svému bratru, ale budeš trestat svého bližního podle práva, a neponeseš následky jeho hříchu. Nebudeš se mstít synům svého lidu a nezanevřeš na ně, ale budeš milovat svého bližního jako sebe samého. Já jsem Hospodin.*“ Lv 19, 17n.

¹⁰ Viz. 1 S 24, 13, Saul při pronásledování Davida potřeboval na záchod a použil k tomu jeskyni, kde se David skrýval. David měl možnost svého protivníka zabít, ale rozhodl se ponechat to na Bohu.

¹¹ „*Neposkvrňujte zemi, v níž jste. Právě krev poskvrňuje zemi a země nemůže být zproštěna viny za krev, která na ni byla prolita, jinak než krví toho kdo ji prolil.*“ Nu 35, 33.

Trest smrti byl vyhlášen v rámci tzv. apodiktického práva.¹² Často se objevuje formulace „*bezpodmínečně musí zemřít.*“¹³

Jak už jsem napsala výše, původní požadavek krevní msty se zmírnil, v mnoha případech i vymizel, v době, kdy byl do čela lidu postaven Mojžíš a skrze něj Hospodin sám určil podmínky soudu i tresty za přestupky. Dále platilo pravidlo „*oko za oko, zub za zub.*“ Provinilec se ale mohl i vykoupit.¹⁴ Těžkým trestem bylo i vyloučení ze společnosti Izraele, který stihl narušovatele řádů a bohoslužebných ustanovení a provinilce proti mravopochybnosti. Těmito tresty se ale již dále zabývat nebudu, je to otázka široká a mimo téma této práce.

2.3.2. Trest smrti

Nyní již přistoupím k samotnému trestu smrti a s pomocí biblických odkazů se pokusím vypsát přehled provinění, za která následoval trest smrti.

Smrti byly trestány přečiny ze čtyř oblastí lidského života, a to provinění proti náboženským povinnostem, vyplývajícím ze smlouvy s Hospodinem, proti mravopochybnosti, nepodřízenost a vzpoura proti uznávaným autoritám a konečně zločiny proti životu. Zřejmě lidovým zvykem se stal také trest za nedodržení smlouvy. Ta byla zpečetována krví a za její zrušení se krví také trestalo. Odkaz k této praxi jsem ale našla jen v jednom prameni, v Bibli se o ní mluví v souvislosti s trestem smrti při porušení smlouvy s Bohem.¹⁵ V některých případech vykonal trest sám Hospodin, výjimečně vyhubil celou rodinu provinilce nebo vydal příkaz, aby byl trest proveden, jak tomu bylo například u Alkána, který si pro sebe vzal některé z proklatých předmětů z Jericha a byl za to Jozuem na Hospodinův příkaz zabit on i jeho dcery a synové,¹⁶ nebo v případě vzpoury Kórachovců, kteří se na poušti postavili proti Mojžíšovi a Áronovi, reptali proti vyvedení z Egypta a Hospodin sám nechal celé rodiny vzbouřenců pohltit zemí.¹⁷

¹² Apodiktický znamená naprosto jistý, nepochybný, nezvratný (Akademický slovník cizích slov, I. díl). Ve Starém zákoně se jedná o zákony, které nepřipouštějí možnost, že by to mohlo být jinak. Příkladem může být Desatero, kde je použit oznamovací způsob – *nebudeš dělati...* (přednášky Martina Prudkého, Starý zákon, 2004/05)

¹³ Teologická reflexe: Zámečník, Jan: Test smrti – argumenty pro a proti, str. 200.

¹⁴ „*Jestliže mu bude uloženo výkupné, dá jako výplatu za svůj život všechno, co mu bude uloženo.*“ Ex 21; 30.

¹⁵ srov. Marvin R. Wilson, *Náš otec Abraham*, str. 205 a Jr 34, 18 – 20.

¹⁶ Viz. Joz 7.

¹⁷ Viz. Nu 16.

Na jiném místě v Zákone je ale výslovně zakázáno trestat otce za nepravosti synů, ale i syny za nepravosti otců.¹⁸

Jaké měl Hospodin měřítko na případy, kdy trestal celou rodinu a kdy to zakazoval, si netroufám určit. Z příběhů, které znám, si myslím, že Hospodin takto přísně trestal provinění proti jemu samému. To potvrzují i slova Desatera, kdy Hospodin ve druhém přikázání jasně mluví o tom, že je Bůh žárlivě milující a stíhá viny otců za modlářství na synech do třetího i čtvrtého pokolení, ale prokazuje milosrdenství tisícům pokolení, těch, kteří ho milují a zachovávají jeho přikázání. Myslím, že v tomto případě nám problém pomůžou pochopit rčení: „*Jablko nepadá daleko od stromu.*“ a „*Příklady táhnou.*“ Tedy že žitím otců v modloslužbě a urážení Hospodina byli poznamenáni i jeho nejbližší. V souvislosti s veršem v Deuteronomiu 24, 16 nevěřím, že by Bůh trestal celou rodinu za vinu jednoho z jejích členů, aniž by kdo jiný nesl jakoukoli spoluvinu.

Hospodin nešetřil trestu smrti ani zvířata. Zvěř byla volána k odpovědnosti za smrt člověka, ale i v případě, že byla zneužita například k sexuálnímu styku, byla hubena i v případech trestání celých rodin, výše uvedených.¹⁹ Proč Hospodin požadoval smrt i těchto tvorů, které své jednání neplánují, a tudíž za ně narozdíl od lidí nejsou zodpovědní? V dnešní době je to často diskutované téma zejména v případech napadení psem. Tedy ani dnešní společnosti tento problém není cizí, přesto mě v Bibli na první pohled překvapil a snad i trochu rozhořčil. Z biblického hlediska si myslím, že jde opět o čistotu Izraelské pospolitosti. Byť to byla jen zvířata, byla poskvrněna hříchem a nemohla zůstat v přítomnosti Božího lidu, protože nečisté poskvrňuje čisté.

Trestání jednotlivců bylo svěřeno do rukou lidskému soudu a trest smrti byl vynášen v přesně daných případech a za přísných podmínek, o kterých budu ještě psát.

Někteří vykladači se přiklání k názoru, že už v té době měl trest smrti pouze symbolický význam, odsouzenému tak byla dána najevo vážnost jeho přestoupení, ale poprava se neuskutečnila.²⁰ Já se přikláním spíše k názoru, že byl tento trest skutečně zezáčátku i vykonáván, postupně se ale začala prosazovat myšlenka symboliky a samotný trest byl přenechán Bohu.

¹⁸ „*Nebudou usmrcováni otcové za syny a synové nebudou usmrcováni za otce, každý bude usmrcen za vlastní hřích.*“ Dt 24, 16.

¹⁹ Viz. Lv 20, 15n; Gn 9, 5.

²⁰ Viz. Shashar, Michael, Hovory o Bohu a světě s Ješajahu Leibowitzem, str. 223.

2.3.3. Provinění proti náboženským povinnostem

Trest smrti byl vynášen v této oblasti v pěti případech, a to za obětování modlám, čarování a spiritismus, znesvěcení soboty, rouhání jménu Božímu a falešné prorocství.²¹ V méně závažných proviněních, jako například obětování na špatném místě, odmítnutí obřizky a podobně bylo trestáno vyhnáním. Někteří vykladači považují soud „*vyhlazena bude duše ta z prostředku shromáždění nebo Izraele*“²² také jako trest smrti, ale židovští vykladači mluví o exkomunikaci.²³

2.3.4 Provinění proti mravopovědnosti

V této oblasti se trest smrti vynášel pouze za sexuální přečiny, a to v několika případech. Jednak byla smrt přisuzována za cizoložství a znásilnění. Zemřel cizoložník i cizoložnice, oba, stejně tak u znásilnění, pokud oběť nekřičela ve městě, aby si přivolala pomoc, zemřela i s násilníkem. V tomto případě ale musela být dívka zasnoubena, byla-li bez závazku, provinilec smyl hřích svatbou s onou dívkou a zaplacením pokuty otci.²⁴ Smrt patřila také sexuálním výstředníkům, za homosexuální styk, styk se zvířetem a za incest.²⁵ Obzvláště těžce bylo hodnoceno smilství dcery kněze, snad kvůli jejich postavení a kvůli slibu cudnosti,²⁶ a pohlavní styk se ženou i její matkou. Trest se prováděl nejen ukamenováním, ale mrtvá těla byla pak ještě spálena, protože oheň byl nejsilnějším očišťovacím prostředkem. Bible na těchto místech mluví přímo o upálení, ale nejspíše nešlo o upálení za živa, čímž se vyznačovaly některé okolní národy.²⁷

2.3.5. Nepodřízenost a vzpoura proti uznávaným autoritám

Rodiče zastupovali v rodině Boha a jejich děti jim byly povinny prokazovat úctu. Tento požadavek se dostal až do Desatera. Je na pátém místě a začíná druhou část, která se věnuje mezilidským vztahům.²⁸ Uhodit své rodiče nebo jim zlořečit

²¹ Viz. Ex 22, 19; Ex 22, 17; Ex 31, 14n; Lv 24, 10-16; Dt 18, 20.

²² Kralický překlad je v ekumenickém nahrazen výrazem vyobcován. Viz. Nu 9, 13.

²³ viz. Biblický slovník, Adolf Novotný, Trest, trestání, trestati.

²⁴ Viz. Dt 22, 22-29.

²⁵ Viz. Lv 20, 13-16.

²⁶ viz. Novotný, Adolf : Biblický slovník: Trest, trestání, trestati.

²⁷ srov. Novotný, Adolf: Biblický slovník: Trest, trestání, trestati; Upálení a Lv 20, 14; 21,9.

²⁸ „Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.“ Ex 20, 12.

byl čin hodný smrti.²⁹ Stejně tak potomek neposlušný a vzpurný, který se nedal odradit od účasti na modloslužbě, měl být rodiči samotnými přiveden k radě starších a ukamenován.³⁰ Vedle rodičů byl za autoritu považován i kněz a soudce. I za neuposlechnutí kněze nebo soudce následovala smrt.³¹ V době královské byla smrtí trestána velezrada, přestože o ní v Mojžíšově zákoně není zmínka.

2.3.6. Zločiny proti osobě

Smrtí bylo trestáno jen úmyslné zabití nebo únos a prodání do otroctví.³² Jiným činům náleželo peněžní odškodnění nebo trest podle zásady „Oko za oko, zub za zub.“ Krevní msta byla nahrazena spravedlivým soudem, který zaručoval v podstatě stejný trest, ale zabraňoval vyvražďování celých rodin. Udržela se zřejmě v případech, kdy soud nemohl prokázat vinu na základě svědectví dvou svědků. K židovské praxi patřil také symbolický trest za vraždu spáchanou neznámým pachatelem, kdy byl zlomen vaz mladému dobytčeti a to smylo vinu ze společnosti. Tento rituál vykonávali kněží Léviovcí, kteří si pak omyli nad dobytčetem ruce a dosvědčili, že oni vraždu nespáchali.³³ Nad neznámým pachatelem a v nejasných případech byla použita kletba.

Trest smrti byl vykonáván kamenováním za městem. První kameny hodili svědkové, pak všichni obyvatelé města. Ve zvláštních případech byla těla poté spálena. Pohřeb měl zajištěn i zločinec, nebyl-li to zvláště těžký případ.

2.3.7. Příkázání „nezabiješ“

V tomto příkázání je použit kořen slova r-c-ch, což znamená nezákonné usmrcení, vraždu. Nevztahuje se tedy na trest smrti, který je podle Mojžíšova zákona zákonný. Mnozí křesťané se při odmítání trestu smrti odkazují právě na toto příkázání, je tedy dobré připomenout, že příkázání „nezabiješ“ se nevyslovuje k trestu smrti, stejně tak se nevyjadřuje ani k zabití ve válce. Bible se zastává také zabití zloděje přistiženého při krádeži před rozedněním.³⁴ Talmud vykládá, že zloděj

²⁹ Viz. Ex 21, 15,17.

³⁰ Viz. Dt 21, 18-21.

³¹ Viz. Dt 17, 12.

³² Viz. Ex 21; 12, 16.

³³ srov. Jüdisches Lexikon, Band IV/2, S-Z, Strafrecht, jüdisches, Dt 21, 1-9.

³⁴ Viz. Ex 22, 1n.

se mohl v noci bát prozrazení, a proto mohl ze strachu zabít, kdežto zloděj, který kradl ve dne, se prozrazení nebál tolik, aby kvůli tomu zabil.

2. 4. Útočištná města

Takzvaná útočištná města zavedl v Zákoně Hospodin, aby ochránil před krevní mstou lidi, kteří zabili neúmyslně. Ustanovení těchto měst jsou v 35. kapitole knihy Numeri a v 19. kapitole Deuteronomia. Do jednoho z těchto měst mohl utéct každý, kdo zabil někoho, aniž by to plánoval. Tam byl v bezpečí a čekal na spravedlivý soud. Pokud se neprokázal úmysl, mohl ve městě zůstat. Krevní mstitel ho mohl zabít jen mimo území příslušného města. Odejít bezpečně zpět do svého domu mohl dotyčný až po smrti velekněze toho města. Smrt velekněze měla smírný význam, hodnotu milostivého léta, kdy zanikaly činy spáchané během jeho velekněžství. Mojžíš ustanovil 3 města na východ od Jordánu, Bozor, Rámot Galád a Golan. Jozue po rozšíření říše určil ještě 3 další na západ od Jordánu, Kádeš, Sichem a Hebron. Všechna města připadla levitům a byla rozložena tak, aby z žádného místa v zemi nebylo do města příliš daleko.³⁵

2. 5. Soudy

V nejstarších dobách vykonával soud otec rodiny, který mohl vynášet i trest smrti, a náčelník kmene. Později tuto funkci převzali starší města a kněží. Žádost se přednášela ústně. Zvláštní postavení u soudu měli svědkové. Každý musel být odsouzen na základě minimálně dvou shodných svědeckých výpovědí.

Svědkové se první zúčastnili vykonání rozsudku.³⁶ Nebyli chápáni jako objektivní informátoři, ale jako ti, kdo se svojí osobností přiklonili na jednu ze sporných stran.³⁷ Křivý svědek nesl trest, který by jinak čekal obviněného.³⁸ Těmito opatřeními se mělo zabránit omylům a zneužíváním soudnictví ve svůj prospěch. Počítalo se s tím, že požadavky zahájit výkon trestu a shodnout se na výpovědi

³⁵ viz. Novotný, Adolf: Biblický slovník: Město útočištné.

³⁶ Viz. Dt 17, 6n.

³⁷ viz. Novotný, Adolf : Biblický slovník: Soud, soudce, souditi.

³⁸ Viz. Dt 19, 18n.

s někým jiným jsou dostatečně přísné, aby se zabránilo odsoudit nevinného. Jak později ukáží, dostatečně přísné nebyly.

Soud zasedal obvykle v bráně, která byla reprezentačním a posvátným místem celého města. Odehrával se v ní celý veřejný život města.

V případech prokázání viny určil kněz rozsudek podle Mojžíšova zákona a jeho rozhodnutí bylo pokládáno za rozhodnutí Boží.

2.6. Vykonání trestu smrti ve Starém Zákoně

V Bibli se vyskytuje vykonání trestu smrti jen velmi zřídka. Jednou z mála popsaných poprav ve Starém zákoně je ukamenování muže, který sbíral dříví v sobotu, jak to popisuje Nu 15, 32-36. Během putování Izraele pouští zastihli v sobotu muže, který sbíral dříví, patrně k modloslužbě. Nechali ho střežit a Mojžíš se ptal Hospodina, co s ním mají udělat. Hospodin přikázal, že ho mají ukamenovat a tak se také stalo.

Druhým popsaným soudem a následnou popravou je soud s Nábodem.³⁹ Přestože požadavky pro vynesení trestu smrti byly přísné a prakticky vylučovaly možnost omylu, docházelo k zneužívání tohoto trestu v Izraeli. Tento příběh je příkladem zneužití trestu, jde spíše o justiční vraždu než o soudní proces. Příběh se odehrál za panování krále Achaba a jeho manželky Jezabel. Král Achab byl 7. král Severního Izraele, vládl 22 let (875 – 853 př.n.l.) a dopouštěl se toho, co je zlé v Hospodinových očích. Za jeho vlády působil prorok Eliáš.

Příběh vypravuje o muži jménem Nábót, který měl po otci dobrou vinici. Král ji chtěl koupit, ale Nábót nesvolil. Proto Jezabel, když viděla, jak je král smutný, napsala dopis starším města, aby našli 2 křivé svědky, kteří by vypověděli, že slyšeli Nábota rouhat se Bohu. Starší tak učinili a odsoudili Nábota k trestu smrti ukamenováním. Po provedení rozsudku poslala Jezabel krále, aby zabral vinici, protože Nábót byl již mrtvý. Eliáš oznámil pak Achabovi Hospodinův trest.

Příběh se odehrál v době, kdy se celý Severní Izrael odkláněl od Hospodina. Přesto však právě rouhání proti Hospodinu byl důvod k odsouzení Nábota. Ani Bohem stanovený řád nezabránil lidem v zneužívání soudů a trestů smrti ve svůj

³⁹Viz. 1 Kr 21, 1-29.

prospěch. Jak by tedy v dnešní době mohli lidé vymyslet způsob, který by byl na 100% nezneužitelný? To je otázka, která je pro mě jednou z nejdůležitějších při zastávání postoje k této problematice.

3. Trest smrti v Novém Zákoně

V celém Novém zákoně se tato konkrétní problematika vůbec nevyskytuje a není ani zaznamenán Ježíšův postoj k ní. Na trest smrti se pohlíží jako na danost, součást společenského systému.⁴⁰ Celý Nový zákon se ale nese v duchu milosrdenství a odpouštění. Ježíš požaduje po lidech, aby smýšleli v lásce. Znatelné je to v příběhu o Ježíši a cizoložnici.⁴¹ Podle soudnictví ve Starém zákoně by této ženě patřil trest smrti ukamenováním, protože byla přistižena při cizoložství. Ti, co ženu k Ježíši přivedli, chtěli Ježíše zkoušet. Nešlo zde přímo o soud, jejich jednání by se dalo nazvat spíše jako pokus o lynč. Židům v době římské nadvlády nebylo dovoleno nikoho popravít. Veškeré oficiální popravy vykonávali Římané, jak lze vyčíst také v Janově evangeliu.⁴²

Ježíš jim dává jasnou odpověď. Nikdo není bez hříchu, aby mohl odsoudit pro hřích druhého.⁴³ Všichni zůstali stát a neodvážili se hodit kámen. Ježíš, který jediný splňoval svoji podmínku, na ní také ruku nevztáhl, ale poslal ji pryč s tím, aby už nehřešila. Dal jí druhou možnost. Tento příběh vypovídá pouze o smrti za cizoložství, nikoli za další prohřešky.⁴⁴

Ježíšův postoj k trestu smrti lze vyčíst z podobenství o plevelu mezi pšenící.⁴⁵ Bůh bude soudit všechny lidi, až se naplní doba, nikoli lidé sami sebe. Ani zde se neřeší otázka trestu smrti, ale odsuzování hříšníků obecně. V Kázání na hoře Ježíš reaguje na starozákonní „*Oko za oko, zub za zub*“ požadavkem „*Když tě někdo uhodí do pravé tváře, nastav mu i druhou.*“⁴⁶ Tímto textem nelze argumentovat proti trestu smrti, protože by do toho musel být zahrnut celý trestní systém, a tudíž

⁴⁰ Mireia Ryšková ve svém článku pro časopis Šinuj srovnává vztah prvotních křesťanů k trestu smrti se vztahem k otroctví. Viz. Mireia Ryšková, Trest smrti z pohledu Nového zákona, časopis Šinuj 2/2002.

⁴¹ Viz. J 8, 1-11.

⁴² „Pilát jim řekl: „Vezměte si ho vy a suďte podle svého zákona!“ Židé mu odpověděli: „Nám není dovoleno nikoho popravít.“ J 18, 31

⁴³ „Kdo z vás je bez hříchu, první hod' na ni kamenem!“ J 8, 7.

⁴⁴ Na tuto námitku v argumentaci proti trestu smrti upozorňuje Mireia Ryšková ve svém článku Trest smrti z pohledu Nového zákona.

⁴⁵ Viz. Mt 13, 24-30.

⁴⁶ Viz. Mt 5, 38-42.

by byla vážně narušena ochrana společnosti. Claude Tresmontant píše ve své knize shrnující učení Ježíše Nazaretského, že soud je „*ontologický omyl, blud*.“ I vrah v sobě nese něco cenného, není vrahem vždy a všude, vždy může přestat být vrahem, vždy může být Stvořitelem přeměněn.⁴⁷

Prvotní církev se ale musela zapojit do společnosti a tím se dostávala do konfrontace s tresty, a to i s trestem smrti. Církevní obce své provinilce trestaly dočasným vyloučením, v Novém zákoně není zmínka o tom, že by závažnější zločiny předávaly k potrestání státní moci. Pavel se ke vztahu ke státní moci vyjadřuje v listu Římanům ve 13 kapitole, verších 1-7. Ve svém článku píše Mireia Ryšková: „*V tomto textu nejde speciálně o trest smrti ani o kompetence státu, navíc pohanského, nýbrž o základní strukturu lidské společnosti (pohanské jako křesťanské), založené na úctě k legitimní autoritě a na vědomí, že autorita jako princip je od Boha*.“⁴⁸ Tento text píše Pavel obci, která měla problémy se státní mocí, když kvůli nepokojům židokřesťanů s židy vykázal císař Klaudius roku 49 n.l. všechny židy z Říma.⁴⁹ Podobné výzvy najdeme také v 1 P 2, 12-17 a Tt 3, 1nn. Tyto texty chtějí ukázat křesťanství jako nekonfliktní a pro stát nikterak nebezpečné. Státní moci přiznávají povinnost chránit občany a starat se o jejich dobro a zároveň právo trestat každého, kdo by toto dobro narušoval.⁵⁰

Blíže k trestu smrti hovoří Ř 13, 4.⁵¹ Bůh dal vládcům do ruky moc nad lidmi, a to i k trestání. Apoštol Pavel dává vládnoucí moci status Boží služebník a tím legitimizuje její moc. Jan Zámečník upozorňuje na problematičnost výkladu tohoto verše. Uvádí názor Ernsta Wolfa z knihy *Naturrecht oder Christusrecht: Todesstrafe*, který se domnívá, že zde není myšlen meč popravčí, ale krátký meč nebo dýka, která byla symbolem práva vůbec.⁵² Mireia Ryšková ve svém článku píše, že tento verš neudává žádná omezení poslušnosti vůči státu. Takovéto omezení nalézá ve Sk 4, 19.⁵³ Zastánci zákazu trestu smrti se odvolávají také v listě do Říma,

⁴⁷ Tresmontant, Claude: Výklad učení rabiho Ješuy z Nazaretu, XIV. kapitola: Nesuďte, str. 188.

⁴⁸ Mireia Ryšková, Trest smrti z pohledu Nového zákona, časopis Šinuj 2/2002.

⁴⁹ Dá se předpokládat, že v té době již tvořili většinu obce pohanští křesťané a židokřesťané zde tvořili menšinu. Edikt o odchodu z Říma ale postihl Akvilu a Prisku. Viz. Pokorný, Petr: Literární a teologický úvod do Nového zákona, str. 204.

⁵⁰ Mireia Ryšková, Trest smrti z pohledu Nového zákona, časopis Šinuj 2/2002.

⁵¹ „*Vždyť je Božím služebníkem k tvému dobru. Jednáš-li však špatně, máš proč se bát, neboť nenese meč nadarmo; je Božím služebníkem, vykonavatelem trestu nad tím, kdo činí zlo*.“ roz. vládnoucí moc Ř 13, 4.

⁵² Teologická reflexe: Zámečník, Jan: Test smrti – argumenty pro a proti, str. 202.

⁵³ „*Ale Petr a Jan jim odpověděli: „Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás, a ne jeho*.“ Sk 4,19.

a to hned vedle, na kapitulu 12.⁵⁴ Zdá se, že si Pavel sám odporuje. Myslím, že se tyto verše ale spíše doplňují. První klade důraz na spravedlivého vládce, který je Božím služebníkem, a mluví k lidem, kteří ho mají uznávat, a druhý požaduje po lidech, aby sami netoužili po pomstě a nebrali spravedlnost do vlastních rukou, protože k tomu nebyli Bohem povoláni.

Mireia Ryšková připodobňuje otázku trestu smrti otázce otroctví. Stejně jako otroctví, i trest smrti byl v tehdejší společnosti přirozenou součástí trestního práva. Novým zákonem nelze trest smrti přesvědčivě obhájit ani vyvrátit.

Trest smrti hraje v Bibli poměrně velkou roli. Ve Starém zákoně chrání svatost Božího lidu a určuje hranice pro společný život pospolitosti. V Novém zákoně je prostředkem Božího spásného jednání. Na otázku, zda trest smrti je nebo není dovolený, Bible ale přímo neodpovídá, pouze jej usměrňuje a omezuje.

4. Křesťanský pohled na trest smrti

Křesťanský pohled na trest smrti prošel poměrně zajímavým vývojem nejen v menších křesťanských proudech, ale i v hlavním katolickém myšlení. K této otázce se vyjadřovalo množství církevních postav od Augustina a Tertulliana, přes Tomáše Akvinského, Inocence III, Kalvína až k dnešním teologům. Je to otázka, která zaměstnávala mnoho vzdělaných i nevzdělaných lidí a i dnes k ní neexistuje jednoznačné stanovisko všem křesťanům společné. Následující kapitulu věnuji právě tomuto vývoji, významným osobnostem a dnešní situaci.

4.1. Historie trestu smrti v církvi

Prvotní církve se k tomuto trestu stavěla ve většině případů odmítavě. Sama neměla možnost tento trest užívat a neslučoval se s její základní myšlenkou lásky ke každému a naděje na smíření vin skrze Krista.⁵⁵ Mnozí křesťané ale byli smrtí potrestáni za svoji víru.

⁵⁴ „Nechtějte sami odplácet, milovaní, ale nechte místo pro Boží soud, neboť je psáno: „Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán.“ Ř 12, 19.

⁵⁵ Mireia Ryšková, Trest smrti z pohledu Nového zákona, časopis Šinuj 2/2002, Jan Zámečník, Trest smrti - argumenty pro a proti, Teologická reflexe IX (2003).

Zlomem v tomto ohledu byl tzv. konstantinovský obrat v roce 313 n.l., kdy císař Konstantin uznal křesťanství jako státní náboženství.⁵⁶ Církev v nové situaci proti trestu smrti nevystupovala. Řada raných teologů podává argumenty, které trest smrti obhajují. Svatý Augustin se v díle *De Civitate Dei* nevyjadřuje přímo k přípustnosti nebo nepřípustnosti trestu smrti, ale píše: „*Existují určité výjimky vytvořené Boží autoritou vůči jeho vlastnímu zákonu, který říká, že člověk nemůže být usmrcen. Tyto výjimky jsou dvou druhů, ospravedlněné buď na základě obecného zákona, nebo zvláštním příkazem přiděleným dočasně k určitému případu. V tomto druhém případě, ten, jenž je pověřen a kdo je pouze mečem v ruce toho, kdo jej používá, není osobně zodpovědný za smrt, kterou přináší. A tudíž ti, kdo vedli válku v poslušnosti Božího rozkazu nebo ve shodě s Jeho zákony, zastupovali veřejné právo nebo moudrost vlády a v tomto postavení usmrtili zlého člověka; tyto osoby v žádném případě neporušili přikázání „Nezabiješ!“*⁵⁷ Trest smrti ani zabití ve válce se podle Augustina nevztahuje k přikázání „Nezabiješ.“ Je zde ale důraz na poslušnost Bohu a Jeho zákonům a na moudrost vlády. Naplňování této podmínky je závažnou připomínkou k používání trestu smrti v dřívějších i dnešních státech.

Komplexnější pohled na tuto problematiku přináší jeden z nejvýznamnějších teologů Tomáš Akvinský, který ve své *Summě Theologiae* II-II, otázka 64, odpovídá na tuto otázku. „*Každá však část je zařízena k celku jako nedokonalé k dokonalému. A proto vidíme, že když ke zdraví celého těla prospívá odnětí některého údu, třebaž když je zahrňující a poškozující jiné, chvalitebně a prospěšně je odňat. Kterákoliv soukromá osoba je však vůči celé společnosti jako část k celku. A proto, je-li nějaký člověk nebezpečný společnosti a kazí ji nějakým hříchem, chvalitebně a prospěšně je zabit, aby se zachovalo společné dobro. Málo kvasu totiž nakvasí celé těsto, jak se praví I. Kor 5.*“⁵⁸ Tomáš Akvinský se při své odpovědi na tuto otázku odvolává na právo společnosti chránit se před zločinci. Upřednostňuje tedy „*bonum commune.*“⁵⁹ Mimo to ale upozorňuje, že toto právo patří do rukou pouze povolaným osobám pověřeným státem a že trest smrti není dovoleno vykonávat duchovním, protože jejich úkolem není zabíjet, ale sloužit Bohu a lidem slovem.

⁵⁶ Teologická reflexe: Zámečník, Jan: Test smrti – argumenty pro a proti, str. 210.

⁵⁷ Viz. *Basic Writings of Saint Augustine*, Volume two: *The city of God* (I, 21), str. 28, z angl. překladu přeložil Jan Mareš.

⁵⁸ viz. Akvinský, Tomáš: *Summa Theologiae*, II-II, otázka 64, str. 526.

⁵⁹ Tomáš Akvinský má namysli především církevní společenství, nemluví o zločinci, ale o hříšníkovi. Tomu, kdo hřeší, ale není nebezpečný pro druhé, nechává Bůh čas k pokání, ale toho, který svých hříchem ohrožuje druhé, Bůh dovoluje zabít, takto se vyjadřuje ve své *Summě Theologiae*.

Tomáš Akvinský si je také vědom nebezpečí, které může plynout z trestu smrti i pro nevinného. V případě, kdy by tedy mohl vykonáním tohoto trestu utrpět i nevinný, je lépe nechat proviněného žít.⁶⁰

Podle odpovědi Tomáše Akvinského se pak řídila církev celá staletí. I dnes se na něj odvolávají křesťanští zastánci tohoto trestu. Církev sama popravovat odmítala, ale popravy státní moci schvalovala a účastnila se jich.⁶¹ Účast duchovních na procesech měla zaručit popravovanému možnost se vyznat ze svých vin a prosit o odpuštění.⁶² Církev také mohla soudům předávat heretiky, což také schvaloval Tomáš Akvinský.⁶³ Zde mají kořeny inkviziční procesy.

Vedle hlavního křesťanského proudu se ale v historii vyskytují skupiny křesťanských herezí, které se proti trestu smrti ostře postavily. Významnými se v této otázce staly skupiny Valdénských a Katarů. Valdénství bylo nejrozšířenějším kacířským hnutím, které se objevilo už ve 13. století. Zastánci tohoto hnutí vystupovali proti feudální moci a k tomu patřilo i popírání trestu smrti, který na ně byl mimochodem také uplatňován. Valdénští se snažili omezit světskou moc. Vedle trestu smrti popírali také legitimnost válek, zabíjení a přísahy. Kataři byli předchůdci Valdénských a zároveň první významný heretický proud ve středověku, který se navracel k myšlenkám dualismu. Jeho přívrženci vystupovali nejprve proti moci církve, brzy ale i proti moci světské. I oni vystoupili proti trestu smrti, válkám a dalšímu krveprolévání.⁶⁴ Odmítnutí trestu těmito skupinami ale nemělo pro tehdejší teologické diskuse dostatečnou váhu, protože pocházelo ze stran heretických skupin, které současně s tímto trestem zavrhovaly také například spravedlivé války, čímž ztratily na závažnosti.⁶⁵

Proti heretickým skupinám se církev potřebovala vymezit, a proto i k otázce trestu smrti začala hledat své jasné stanovisko. V tomto kontextu psal také Tomáš Akvinský, který teologicky podepřel stanovisko pro trest smrti. Jasně pro trest smrti také vystoupilo několik papežů. Prvním, kdo tuto problematiku řešil byl papež Inocenc I., který se odvolává na Ř 13, 1-4 a potvrzuje v dopise biskupovi

⁶⁰ Srov. Akvinský, Tomáš: *Summa Theologiae*, II-II, otázka 64, str. 526.

⁶¹ Ve 12. století synod v Rouen zakázal konat církevní soudy s vyhlídkou na trest smrti.

⁶² Viz. Michel Foucault ve své knize *Dohlížet a trestat* popisuje popravu zločince Damiense, který měl být rozčtvrcen. Lze v popisu průběhu této popravy rozpoznat úlohu kněží, kteří byli připraveni vyslechnout mučeného a dát mu rozřezání. viz. Foucault, Michel: *Dohlížet a trestat*, str. 14, srov. Akvinský, Tomáš: *Summa Theologiae*, II-II, otázka 64, str. 529.

⁶³ Viz. *Katolická revue*: Martin Doležal, *Trest smrti* str. 3.

⁶⁴ Viz. Kalivoda, Robert: *Husitské myšlení*, str. 91,101.

⁶⁵ Viz. *Křesťanská revue*: Jan Dus: *Evangelíci proti trestu smrti*.

z Toulouse, že světská moc má právo od Boha popravovat zločince. Toto právo v historii potvrdil také Inocenc III.⁶⁶ Na Tridentuském koncilu bylo právo světské moci vykonávat nejvyšší trest potvrzeno. Takový trest měl za úkol ochránit nevinné. Znovu o smrti jako možném způsobu trestání mluví v 19. století i papež Lev XIII. v dopise Pastoralis Officii a v 50. letech 20. století také Pius XII., který dodává, že když se někdo sám proviní na právu na život svého bližního, vyčleňuje se sám ze společnosti a ztrácí tak sám toto právo žít.⁶⁷

V této otázce s katolickou církví souhlasili i významní evropští reformátoři, Martin Luther, Jan Kalvín a Ulrich Zwingli. Ulrich Zwingli byl horlivým zastáncem tohoto trestu například pro anabaptisty, kteří se vydělili z proudu reformace s požadavkem nekřtít malé děti. Tato skupina byla tvrdě pronásledována a popravována.⁶⁸

Trest smrti byl v dějinách církve chápán jako přirozené právo dané Bohem světské moci, spolehlivý způsob jak ochránit společnost od zločinců a nastolit spravedlnost za vykonané trestné činy, zároveň také jako možnost zločince napravit a připravit jej tak na setkání s Bohem na soudu. Proto se církvev aktivně účastnila poprav. A konečně trest smrti měl také zstrašovací funkci. Popravy prováděné za účasti obyvatel, možné způsoby pokoření a utrpení a jasné zviditelnění trestající moci měly v lidech zabezpečit dostatečný strach vykonat podobný skutek.⁶⁹

Proti trestu smrti se postavilo více teologů až pod vlivem osvícenství. Jedním z významných je Cesare Beccaria, který proti hrdelnímu trestu vystoupil v roce 1764.⁷⁰ Cesare Beccaria⁷¹ si všímal množství nespravedlivých a nejasných procesů, kdy byl rozsudek smrti vynášen a vykonáván mnohdy neoprávněně. Za mnohé takovéto příběhy, sepsané v úvodu k jeho dílu O zločinech a trestech Josefem

⁶⁶ Inocenc III požadoval po Valdénských, aby se navrátili k nauce církve a souhlasili také s tím, že trest smrti je legitimním nástrojem spravedlnosti. Jeho stanovisko je přímou reakcí na Valdénské. Na toto upozorňuje Martin Doležal ve svém článku v Katolické revui.

⁶⁷ Viz. Katolická revue: Martin Doležal, Trest smrti, str. 3-4.

⁶⁸ Viz. North, James B.: Dějiny církve od Letnic k dnešku, str. 157.

⁶⁹ O popravách jako nástroji k ovládní lidí pojednává Michel Foucault v knize Dohlížet a trestat. Celá první kapitola se věnuje tomuto tématu a rozebírá, jak na prostý lid takové popravy působily. Pozoruhodné je, že často si odsouzený svým utrpením získal spíše obdiv a trestající moc si v očích veřejnosti naopak pohoršila.

⁷⁰ Viz. Křesťanská revue: Jan Dus: Evangelíci proti trestu smrti.

⁷¹ Italský doktor práv, profesor a katolický myslitel 18. století (1735 – 1794), který otevřel diskusi o praktičnosti trestání a s tím i o oprávněnosti trestu smrti. Získal řadu přívrženců, převážně z řad laiků a Encyklopedistů, naopak jeho názory kritizovali kriminalisté a soudci tehdejší doby. Na základě Beccariova učení byl v Toskánsku v roce 1781 Leopoldem II. Zrušen trest smrti. Viz. Cesare Beccaria: O zločinech a trestech, Josef Sládeček: úvod k dílu a Velká všeobecná encyklopedie Diderot, 2. svazek.

Sládečkem, uvedu příběh o Antonínu Pinovi. „*Krátce před tím byl nějaký Antonín Pin obviněn z vraždy Sevasa. Poněvadž se nechtěl přiznati, byl mučen a v mukách doznal, že jej zavraždil, jakož i udal místo, kde se mrtvola měla nalézati. Ovšem mrtvola ona nalezena nebyla, poněvadž Pin vůbec nikdy ani Sevase nezavraždil. Antonín Pin byl odsouzen k smrti a trest smrti na něm také vykonán, avšak krátce na to vrátil se Sevas úplně zdráv z nějaké cesty.*“⁷² Cesare Beccaria se staví proti trestu smrti z důvodu porušení společenské smlouvy. Nikdo totiž nemá právo rozhodnout o životě svém, natož pak o životě jiného občana. Trest smrti není právem, ale stává se „*válkou národa s občanem, poněvadž on považuje za nutné i užitečné, zničit jeho bytost...*“⁷³ Opodstatnění trestu smrti vidí pouze ve dvou případech. V prvním, když má zločinec, ač zbaven svobody, stále takové styky a tak velkou moc, že ohrožuje bezpečnost národa, v druhém, když by zločincova smrt byla jedinou a pravou možností, jak oddálit jiné od spáchání zločinu. V takových případech zločinec sám svým jednáním porušil společenskou smlouvu a stal se místo občana nepřítelem, jehož zahubení Beccaria schvaluje. Zároveň ale upozorňuje na způsob trestání, kdy poprava budí u lidí nejen opovržení, ale i cit utrpení a tyto city vytlačují strach z potrestání, který zamýšlí zákon. Trest smrti je neúčinný, protože dává lidem příklad krutosti a zákonodárci ve snaze oddálit ostatní občany od vraždy, sami vraždu nařizují.⁷⁴

Cesare Beccaria a další humanisté významně přispěli k zpochybnění staleté trestní praxe a k omezení nebo i zrušení trestu smrti a výslechu mučením.

4.2. Česká reformace v otázce trestu smrti

Česká reformace není pouze jediný názorový proud a ani v otázce smrti nejsou odpovědi jednotné. Čeští bratři byli z této otázky na rozpacích, protože trest smrti se neslučuje s přikázáním lásky k bližním, zároveň je ale nutné společnost chránit před zločinem a nepodporovat tak nepřímé zlo. Přesto je v období husitské revoluce trest smrti výrazně omezen.⁷⁵

Čtvrtý článek artikuly Pražské, který je věnován smrtelným hříchům, se také vyslovuje k otázce trestu smrti. Čtyři pražské artikuly jsou datovány do 3. července

⁷² Cesare Beccaria: O zločinech a trestech, Josef Sládeček: úvod k dílu, str. XV.

⁷³ Cesare Beccaria: O zločinech a trestech, str. 44.

⁷⁴ Viz. Cesare Beccaria: O zločinech a trestech, str. 45-48.

⁷⁵ Viz. Francek, Jindřich: Zločin a trest v Českých dějinách, str. 33.

1420 a za jejich autora je pokládán Jakoubek ze Stříbra. Trest smrti jako takový není v textu explicitně zmíněn, ale skrytě se ho dotýká již úvod čtvrtého článku: „*Čtvrté, aby všichni hříechové smrteční a zvláště zjevní a jiní neřádivé zákonu Božímu odporu řídem a rozumně od těch, jenž úřad k tomu mají, v každém stavu byli stavováni a kažení, a zlá a křivá pověst a tejto zemi aby vyčištěna byla, a tak aby se obecné dobré dalo království a jazyku Českému. Nebo kdož ty hříechy činie, jakož die sv. Pavel⁷⁶, hodni jsou smrti, netoliko jenž je činie, ale i ti, jenž jim k tomu svolují*“ Trest smrti může být zahrnut také ve výrazu kažení, což zahrnuje stíhání, trestání a podle možností vyhlazování.⁷⁷ Není ale zřetelné, jestli se toto vyjádření týká hříchů samotných nebo hříšníků. Do přímé souvislosti s trestem smrti staví čtvrtý článek Zdeněk Nejedlý, když jej dává do vztahu s Janem Rokycanem a jeho reakcí na tento článek. Jan Rokycana roku 1432 vystoupil se článkem, kde píše, že trest smrti by měl být pokud možno odstraněn a že se má užívat jen v nejvyšší nutnosti.⁷⁸ Ve své Postille píše: „*Tu byštie vy se měli uleknúti, ješto ste hotovi ku prolévání krve: oběste, upalte, setněte, rouče zvíte, nemějte péče! Naučtež se tuto, že Pán velí spolu nechati ruosti pšenice a koukole do žní. Nejednen takový, ješto již dopustí se něčeho, kál by se potom, že by mohl být pšenicí, a oni rouče svedou s světa, nedadouc žádného prodlení!*“⁷⁹

V roce 1433 v lednu vystoupil Jan Rokycana se svým odmítavým názorem na basilejském koncilu. Prohlásil, že v Praze nebyl nikdo popraven za krádež již mnoho let a již před rokem 1419 se na univerzitních disputacích na pražském vysokém učení objevovaly názory proti trestu smrti. Na tomtéž koncilu zašel bohoslovec tábořské strany Mikuláš z Pelhřimova ještě dál, mluvil proti trestu smrti vůbec. Na námitku pařížského mistra Gilles Charlier, že trest smrti má své pevné místo ve Starém zákoně i světském právu, zpochybnil platnost a závaznost Starého zákona v této otázce a na první místo položil zákon Kristův.⁸⁰

⁷⁶ „*Vědí o spravedlivém rozhodnutí Božím, že ti, kteří tak jednají, jsou hodni smrti, a přece, nejenže sami tak jednají, ale také jiným takové jednání schvalují.*“ Ř 1,32. Domnívám se ale, že tento verš se nevztahuje k trestu smrti ale ke stavu člověka, který žije v hříchu, mimo Boží milost.

⁷⁷ Viz. Čtyři vyznání, Spisy Komenského evangelické fakulty bohoslovecké, str. 50-51.

⁷⁸ Rokycanovo vystoupení bylo namířeno pravděpodobně proti Táborům a není v něm zamítnut jen trest smrti až na výjimky, ale i jakékoli jiné vraždění, včetně války. Viz. Nejedlý, Zdeněk: Prameny k synodám strany pražské a tábořské v letech 1441-1444, str. 11.

⁷⁹ Nejedlý, Zdeněk: Prameny k synodám strany pražské a tábořské v letech 1441-1444, str. 172-173 – Exkurs III Zachariáše Theobalda – Hussitenkrieg, cit. Postilla rkp. Pretoriusův 1. 71 sq.

⁸⁰ Viz. Jan Dus, Evangelíci proti trestu smrti, Křesťanská revue prosinec LIX č. 10.

Postoj Mikuláše z Pelhřimova a Jana Rokycany k trestu smrti ale nenabyl všeobecné platnosti. Jindřich Halama podává ve své knize Sociální učení Českých bratří 1464-1618 ucelenější pohled na trest smrti z hlediska myšlení Českých bratří. Trest smrti byl chápán jako projev lásky k bližnímu, kterého je nutno chránit před zlem. Křesťané se takového postihu nemusí bát a zločince vydává soudu sám Bůh a velí je usmrtit, byť by se chytali rohu oltáře. Odpovědně vykonávat spravedlnost je podle Písem.⁸¹ „Bratří se v otázce jak a zač trestat přidržují biblických pravidel a pokládají za určitých okolností za oprávněný i trest smrti, totiž pokud člověk ruší „pokoj a svazek svornosti a tovaryštvie“, tím, že své bližní zbavuje „statku, cti i života“ uváženě, ze zlé vůle a neukazuje se způsob, jak jej od toho odvrátit. Pokud člověk učiní hrdelní zločin nahodile, v okamžitém hnutí myslí, nebo někým nucen, nesluší se trestat jej smrtí.“⁸² V tomto postoji ale nebyli Čeští bratři důslední, protože zároveň s povolením trestu smrti nedoporučují křesťanům se jakkoli podílet na soudu, který vynáší rozsudek smrti a ani se účastnit poprav, je-li to možné.⁸³

4.3. Trest smrti v dnešních církvích

Ani dnes nepanuje v církvích na tuto otázku jednotný názor. Křesťané se při pohledu na trest smrti dělí na dva tábory, jeden trest smrti podporuje jako prostředek ochrany společnosti, druhý v něm vidí stejné násilí, jako spáchal zločinec. Oficiální stanovisko k této problematice ale zaujala jen katolická církev, která se kloní spíše k tomu trest odmítnout nebo výrazně omezit.

Katolická církev svoje stanovisko jasně formulovala na 2. Vatikánském koncilu, kde projevila snahu upřít trestu smrti morální právo, protože jako trest nesplňuje funkci resocializace a individuální prevence. Ospravedlňuje ho jedině v případě, že je to jediný prostředek, jak zabránit provinilci, aby ohrozil znovu společnost. „Zachovat obecné blaho společnosti vyžaduje, aby byl útočník zneškodněn. Z tohoto důvodu tradiční učení církve uznalo, že je odůvodněné právo a

⁸¹ „Milovat bližní znamená bojovat proti projevům hříchu a křesťané se nemusí bát ani nejtvrděších opatření, včetně trestu smrti, jde-li o zatvrzelé zločince: „Na takové Bůh soudy i pokuty vydává a nedá propustiti, a byť se chytili rohu oltáře, velí takové vytrhnúti a usmrtiti.“ Sociální učení Českých bratří 1464 - 1618, Jindřich Halama, str. 56 – 58.

⁸² Sociální učení Českých bratří 1464 - 1618, Jindřich Halama, str. 67.

⁸³ Viz. Sociální učení Českých bratří 1464 - 1618, Jindřich Halama, str. 67. Tento postoj k trestu smrti se mi zdá pokrytecký. Čeští bratři sice popravy schvalovali a považovali je za spravedlivý prostředek ochrany společnosti, ale nechtěli za ně nést odpovědnost tím, že by se na nich spolupodíleli.

povinnost právoplatné veřejné moci ukládat tresty přiměřené závažnosti zločinu, aniž by vylučovala, v případech krajní závažnosti, trest smrti.“⁸⁴ Dodává k tomu, že při dnešních možnostech takový případ už prakticky není.⁸⁵

Život z víry (Katolický katechismus pro dospělé) 2. díl, uvádí, že v katolické tradici se vyvozuje právo státu vynést rozsudek smrti z verše Ř 13, 4 (viz. výše). Na druhé straně katechismus ale upozorňuje, že existuje řada oprávněných námitek proti trestu smrti, protože bezpečnost společnosti lze dnes dostatečně zaručit uvězněním pachatele, zastrahující funkce trestu nebyla prokázána. Trest smrti dovoluje pouze jako „ultima ratio“ („v případech krajní závažnosti“). Církev ponechává na jednotlivých státech, aby samy rozhodly, kdy podmínku ultima ratio splní. Na závěr katechismus ale dodává: *„Víra připomíná křesťanům, že přes veškerý státní právní řád se může i ten nejhorší zločinec usmířit s Bohem tím, že přijme milost poznání a obrácení. Na pozadí této skutečnosti sílí přesvědčení, že křesťané – obzvláště v našich poměrech – by neměli býti stoupenci trestu smrti.*“⁸⁶

Papež Jan Pavel II. své stanovisko k hrdelnímu trestu ještě zpřesnil v encyklice Evangelium vitae, kde podotýká, že díky vývoji trestního systému je dnes málo pravděpodobné, že by nebylo jiné řešení jak ochránit společnost, než popravit zločince. *„Je zřejmé, že aby se dosáhlo tohoto cíle, musí být pečlivě zvažován a vybírán druh a způsob trestu a není možné odsuzovat provinilce k nejvyššímu trestu, totiž trestu smrti, nejedná-li se o případ absolutní nezbytnosti, totiž o případ, kdy se společnost nemůže bránit jinak. Dnes již, díky vhodnějšímu uspořádání trestního systému, se tyto případy vyskytují velmi zřídka, pokud vůbec.*“⁸⁷

Svůj názor demonstruje minulý papež aktivním vystupováním proti popravám a prosbami o omilostnění odsouzených k smrti.⁸⁸

Možným chápáním trestu smrti může být pochopení spíše symboliky trestu smrti. Zločinec může být k trestu smrti odsouzen, aby si uvědomil hrůznost svého činu, ale rozsudek již nesmí být vykonán. Tento názor zastává např. belgický

⁸⁴ Katechismus katolické církve, čl. 2266.

⁸⁵ viz. Skoblík, Jiří: přehled křesťanské etiky, str. 192-194.

⁸⁶ viz. Život z víry, Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé, rok vyd. 1995, str. 199.

⁸⁷ Encyklika Evangelium vitae, čl. 56, Jan Pavel II.

⁸⁸ viz. Schönborn, Christoph: Rozhodni se pro život, Komentář ke Katechismu katolické církve o křesťanské morálce, str. 86-87.

kardinál Godfried Danneels, který se takto vyjádřil při příležitosti dopadení svrženého iráckého diktátora Saddama Husseina.⁸⁹

Pro protestantské církve v České republice není trest smrti již nyní významným tématem, protože se občanů České republiky bezprostředně netýká a nevede se ani vážná diskuse o jeho znovuzavedení. K trestu smrti tedy nemá žádná protestantská církev jasné stanovisko, ale tendence církevních představitelů je spíše vystupovat proti trestu smrti.⁹⁰

5. Židovský pohled na trest smrti

V této kapitole bych se chtěla zaměřit na to, jak se tato problematika řeší v judaismu. Ani zde neexistuje jasné stanovisko k tomuto trestu, pokusím se tedy předat pohled Talmudu, názory významných židovských učenců a nakonec se také zaměřím na současné zákony státu Izrael ohledně užívání trestu smrti.

5.1. Texty judaismu

Jedním z nejvýznamnějších židovských textů je Talmud. Obsahuje dvě části, Mišnu a Gemaru. Mišna je komentář Tóry a věnuje se právním ustanovením, vznikala od 6. st. př.n.l. a dnešní podobu sestavil ve 2. st. n.l. Jehuda ha-Nasim. Gemara zahrnuje příběhy, které vysvětlují texty zapsané v Mišně a pochází z 3.-6. st. n.l.⁹¹

Talmud věnuje celý 4. a 5. traktát Sanhedrin a Makkot trestání a soudům. Traktát Sanhedrin má podtitul „*O synedriu*“, jeho předmětem je tedy soud více obecně. Mluví o velké radě synedrium, kolik má mít členů, jaké jsou pokyny pro průběh soudu, jaká má být osoba soudce, jací svědkové a konečně také jaké tresty za co udělovat. V této poslední části se věnuje hodně právě trestu smrti. Na tento text se odvolává Karol Efraim Sidon, když ve své knize 7 slov, odpovídá na otázky týkající se trestu smrti. V oddíle 7. 1. Mišny je napsáno: „*U soudního stání byly udělovány čtyři druhy trestu smrti: ukamenování, upálení, stětí a uškrcení. Rabbi*

⁸⁹Viz. Český bratr, evangelický časopis, 80/2004, str. 13.

⁹⁰Rozhovor se seniorátním farářem pro mládež ČCE, Mikulášem Vymětalem

⁹¹Viz. Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, Diderot.

Šimeon řekl: upálení, ukamenování, uškrcení a stětí.“⁹² Traktát Sanhedrin mluví o čtyřech typech poprav, které se liší podle závažnosti činu. Upálení náleželo za modloslužbu a zlořečení Bohu, tedy ty nejdůležitější zločiny, uškrcení za smrtelné násilí na rodičích, ukamenování za smilstvo v rodině a stětí za vraždu. Pod názvy jednotlivých typů poprav se ale skrývá odlišná praxe, než je běžné se domnívat. Ukamenování spočívá v tom, že se odsouzený shodí z tzv. „domu kamenování“ a smrt nastane nárazem na zemi, upálení je nalití žhavého kovu do hrdla, uškrcení pak stržení vazů dvěma šátky. Hlavním cílem bylo co nejmenší utrpení pro odsouzeného.⁹³

Traktát Makkot je oproti Sanhedrinu více konkrétní a odpovídá na reálné problémy, které mohou nastat. Jeho témata jsou falešní svědci, útočištná města, rehabilitace odsouzených neprávem a přidává také tělesné tresty, např. bičování, jenž nese také v podtitulu. V tomto traktátu se nachází také známý text, který staví trest smrti se všemi rozsáhlými pravidly pro jeho výkon do pozice velmi výjimečného, možná i nepoužitelného způsobu trestu. V 1. oddíle 10d Mišny stojí: *„Synedrium, které jednou za rok zabíjí, bude nazváno ničícím. Rabbi Elazar ben Azarje říká: jednou za sedmdesát let. Rabbi Tarfon a rabbi Akiba říkají: Kdybychom byli bývali v synedriu my, tak by nebyl skrze něj usmrcen nikdy žádný člověk. Rabban Šimeon ben Gamliel řekl: Správně by toto bylo také počítáno k množství krveprolévání v Izraeli“*⁹⁴ Na tento text se odvolávají také později jmenovaní židovští učenci, když se staví proti tomuto trestu. Ale již v době vzniku těchto traktátů byl trest smrti zpochybňován.

Gemara k tomuto textu dodává další komentáře: *„Zeptali se: Nazývá se, když jednou v sedmdesáti letech, zkázonosným, nebo je to normální? Toto zůstává nerozhodnuto.“*⁹⁵ Nedořešeno zůstává, jestli jedna poprava za sedmdesát let je příliš nebo je to norma. Myslím, že tato diskuse rozhodně nenasvědčuje běžné praxi popravování, ale na druhou stranu neodsuzuje tento trest a priori. V následujícím komentáři vysvětlují rabbi Elazar a Jochanan, že u soudu by se ptali svědků, jestli viděli, jak byl člověk zavražděn a nebo jen smrtelně zraněn. Rabbi Aši by se v jiném případě zeptal, jestli skutečně viděli obžalované při provinění incestem tak zřetelně,

⁹² Vlastní překlad, Viz. Mischna – Sanhedrin – Makkot, Text, Übersetzung und Erklärung, str. 207.

⁹³ Viz. Hvižd'ala, Karel: Karol Efraim Sidon, 7 slov, str. 98-99.

⁹⁴ Vlastní překlad, Viz. Mischna – Sanhedrin – Makkot, Text, Übersetzung und Erklärung, str. 331.

⁹⁵ Vlastní překlad, Viz. Der babylonische Talmud, Band IX, str. 169.

jako líčidlo v pouzdře.⁹⁶ Tedy, jestli viděli na vlastní oči přímo vraždu nebo pohlavní styk. Jestliže ano, pak mají být pachatelé odsouzeni. Podmínkou tedy jsou dva svědci, kteří viděli čin na vlastní oči a zřetelně.

5.2. Významní židovští učenci

V knize Hovory o Bohu a světě s Ješajahu Leibowitzem (1903-1994) se tento židovský profesor, filosof, vědec a politolog vyjadřuje i k této otázce. Je proti trestu smrti, takový systém, který by tento trest umožňoval, nechce a trest smrti je podle něj v rozporu s halachou.⁹⁷ Podmínku dvou svědků, kteří by se shodovali na výpovědi, se vynesení takového trestu prý vylučuje. Vykonávání trestu smrti se podle tohoto učenice vytratilo už ve Starém zákoně a zůstala jen jeho funkce varovná. Trest tedy mohl být za přísných podmínek uložen, aby si odsouzený uvědomil dostatečně hloubku svého provinění, neměl však být vykonán.⁹⁸

Stejného názoru je i Elie Wiesel, židovský spisovatel narozen 1928, nositel Nobelovy ceny míru a profesor na univerzitách v New Yorku a Bostonu, který přežil uvěznění v koncentračním táboře.⁹⁹ Trest smrti má být vynesena hned po dopadení úmyslného vraha, jestliže dva svědci shodně prohlásí, že tohoto člověka viděli páchat trestný čin. Získat takovéto svědky je ale téměř nemožné, a proto Talmud tvrdí, že Sanhedrin, který odsoudí dva lidi k trestu smrti, je vražedný. I Elie Wiesel vidí smysl existence trestu smrti pouze v tom, „*aby bránil a varoval, ne proto, aby byl vykonáván.*“¹⁰⁰

Karol Efraim Sidon se narodil roku 1942 v Praze a nyní je vrchní pražský a zemský rabín, mimo jiné také spisovatel, scénárista a dramatik. V rozhovorech s Karlem Hvížd'alou 7 slov se také vyjadřuje k trestu smrti. Výkon spravedlnosti je povinností každého lidského společenství, Stvořitel přenesl na lidi zodpovědnost za rozhodování o vině a trestu. Karol Sidon říká přímo: „*Vyžaduje a očekává (Stvořitel) však, že lidé, na něž přenesl kompetenci vynést trest smrti nad lidmi, které nadál životem on, budou v soudu velmi, velmi opatrní.*“¹⁰¹ I on se odvolává na

⁹⁶ Viz. Der babylonische Talmud, Band IX, str. 169.

⁹⁷ Halacha je právní část Talmudu.

⁹⁸ Viz. Shashar, Michael, Hovory o Bohu a světě a Ješajahu Leibowitzem, str. 223.

⁹⁹ Viz. wikipeda.infostar.cz/e/el/elie_wiesel.html.

¹⁰⁰ Viz. Michaël de Saint Cheron: Elie Wiesel, Zlo a exil, str. 119-120.

¹⁰¹ Viz. Hvížd'ala, Karel: Karol Efraim Sidon, 7 slov, str. 98.

Talmud, kde rabi Akiva prohlásil, že Sanhedrin, který vynese rozsudek smrti dvakrát¹⁰² za 70 let, je nespravedlivý. K vynesení rozsudku neopravňují přesvědčivé, ale nepřímé důkazy.¹⁰³

5.3. Stát Izrael

Možnost řídit se v této otázce svým vlastním zákonem ale Židé brzy ztratili. Už během vzniku Mišny se Židé dostali pod nadvládu Říma a nesměli nikoho popravovat.¹⁰⁴ Po pádu chrámu a rozptýlení Židů do okolních zemí se v této otázce museli podřídít platným zákonům jednotlivých států, zatímco svůj Zákon dodržovali v otázkách náboženských.¹⁰⁵ Své zákony měli možnost Židé určovat opět až po roce 1948, kdy vznikl samostatný stát Izrael.

Trest smrti na území Izraele existoval v době britské nucené vlády od roku 1918 do roku 1948 a po roce 1948 ještě do roku 1954, kdy byl zrušen pro běžné trestné činy a nahrazen odnětím svobody na doživotí. Nyní se trest smrti v izraelském trestním právu vyskytuje za zločiny vlastizrady ve válečném stavu, zločiny proti lidskosti a genocidium.¹⁰⁶

Od vzniku samostatného státu Izrael byla vykonána jedna poprava. 31. května 1962 byl ve věznici Ramleh u Tel Avivu popraven oběšením Adolf Eichmann, německý úředník, který nese zodpovědnost za smrt milionů Židů během 2. světové války. V roce 1960 byl vypátrán izraelskou tajnou službou Mossad v Argentině, kde se skrýval pod falešným jménem, a 21. května téhož roku převezen tajně do Izraele.¹⁰⁷ Dalším odsouzeným válečným zločincem byl Ivan Děmjaňuk. Odsouzen byl roku 1988, ale Nejvyšší izraelský soud připustil, že existují pochybnosti o totožnosti odsouzeného, a propustil jej na svobodu.¹⁰⁸

¹⁰² Srov. Mischna – Sanhedrin – Makkot, Text, Übersetzung und Erklärung, str. 331., kde toto tvrdí rabbi Elazar ben Azarje, ale neříká dvakrát za sedmdesát let, ale jen jednou za sedmdesát let.

¹⁰³ Viz. Hvížd'ala, Karel: Karol Efraim Sidon, 7 slov, str. 98.

¹⁰⁴ Srov. Výše, kapitola 3.

¹⁰⁵ Viz. Michael A. Fishbane, Judaismus a tradice, str. 63.

¹⁰⁶ Viz. Systémy trestní justice v Evropě a Severní Americe: Izrael, str. 53.

¹⁰⁷ Viz. <http://zivotopisyonline.cz/adolf-eichmann.php>, Systémy trestní justice v Evropě a Severní Americe: Izrael, str. 54.

¹⁰⁸ Viz. <http://www.holocaust.cz/cz2/resources/texts/treblinka>.

6. Sonda do mínění křesťanské mládeže

Součástí mé práce s tématem trestu smrti je také ilustrační sonda do mínění křesťanské mládeže. Touto částí jsem si chtěla vyzkoušet práci s výzkumem a zjistit, jak se na problematiku trestu smrti dívají ostatní křesťané. Vzhledem k omezeným možnostem jsem si z celku věřících vybrala jen věkovou kategorii, která je mi nejbližší, a to mladé lidi ve věku 15-26 let.

Celou sondou, přípravu dotazníků, vyhodnocování i interpretaci výsledků, jsem konzultovala s Mgr. Josefem Bernardem.

6.1. Metodická část

Dotazníky byly rozdávány na setkáních křesťanských mládeží Římskokatolické církve, Českobratrské evangelické, Bratrské, Adventistů sedmého dne a Bratrské jednoty baptistické. Vzhledem k místu šíření dotazníků patří respondenti k aktivní části křesťanské mládeže, jedná se tedy o křesťany, kteří se účastní minimálně křesťanských akcí mládeže.

Cílem této ilustrační sondy je udělat si obrázek o názorech křesťanské mládeže na problematiku trestu smrti. Zvláště budu sledovat do jaké míry je toto téma pro mladé křesťany zajímavé, jaký je jejich všeobecný přehled o používání trestu smrti a jestli je mezi těmito body nějaký vztah. Dále se budu věnovat problematice trestu smrti v Bibli a její znalosti mezi mládežníky. Nakonec se zaměřím na postoj, který křesťanská mládež k problematice zaujímá, a na jaké argumenty odvolává. V závěru výzkumu vyhodnotím, jak jsou vnímány jednotlivé modelové případy zločinu a které jsou v očích mládeže vnímány natolik závažně, že by bylo možné připustit trest smrti.

V mých silách časových ani finančních nebylo získat kvalitní kvótní výběr, který by byl reprezentativním vzorkem, soustředila jsem se hlavně na vyrovnaný počet příslušníků ke katolickým a protestantským církvím a na rozložení mužů a žen ve vzorku. Jsem si vědoma toho, že existují skupiny křesťanské mládeže, které jsou v sondě předimenzovány a skupiny, které jsou zastoupeny nedostatečně. Také jsem si vědoma toho, že výběr respondentů nebyl proveden podle pravidel, které platí pro výběry vzorků ve výzkumech a že celkový počet respondentů je příliš malý, než aby

mohl ukazovat na stav v křesťanské mládeži. Přesto může tato sonda naznačit alespoň základní orientaci mladých křesťanů k tomuto tématu.

Rozdala jsem asi 150 kusů dotazníků a dotazník jsem také uveřejnila na konferenci baptistické mládeže. Odhaduji, že se dotazník dostal do rukou zhruba 180 lidem. Zpět se mi podařilo získat 75 dotazníků, na jejichž výsledcích jsou založený následující informace.

Pro potřeby vyhodnocování jsem zvolila postup, kterým jsem sice ztratila některé podrobnější informace, ale pomohl mi snáze se zorientovat v datech. Celý dotazník jsem zakódovala do číselné tabulky v programu Excel. Z původní struktury dotazníku jsem zjednodušila následující údaje.

Věk jsem rozdělila do čtyř kategorií, 15-17; 18-20; 21-23 a 24-16. Při vyhodnocování školy jsem se držela pouze základních stupňů škol. Církevní příslušnost jsem z původního dělení na konkrétní církve rozdělila na příslušnost k katolickým nebo protestantským církvím.

Při vyhodnocování všeobecných otázek, které se týkaly znalostí, jsem každé vyhovující odpovědi přidělila 1 bod a nevyhovující 0 bodů. Po sečtením všech bodů jsem získala stupnici od 0 do 5 bodů, kde 0 bodů znamená nulové znalosti a 5 bodů slušný všeobecný přehled o problematice.

Při vyhodnocování otázek týkajících se biblických znalostí jsem považovala za uspokojující alespoň jeden motiv. Zde jsem slevila z původních 3 motivů díky všeobecně špatné znalosti problematiky v Bibli. Maximem možných získaných bodů jsou 2 body.

Otázku týkající se názoru na trest smrti jsem rozdělila do 7 kategorií, určitě proti, spíše proti, pro ve výjimečných případech, jako například válečný zločinec, terorista nebo brutální masový vrah, neví, spíše pro, určitě pro a nemá názor. Na základě odpovědí jsem také vydefinovala základní argumenty, které hrají v mínění věřící mládeže nějakou roli.

Všechna uvedená procenta jsou zaokrouhlena na celá čísla. Tabulky a grafy s přesnými čísly jsou uvedeny v přílohách.

6.2. Struktura vzorku

Věkové rozložení respondentů je nerovnoměrné. V kategorii 15-17 let je 25 respondentů (33%), v kategorii 18- 20 let 23 (31%), v kategorii 21-23 let 14 (19%) a v poslední věkové skupině 24-26 let je 13 respondentů (17%).

Rozložení podle pohlaví je rovnoměrné. Muži odpovídali ve 37 dotaznících (49%) a ženy v 38 (51%).

V Praze bydlí 23 odpovídajících (31%), v jiném velkém městě 5 (7%), v malém městě 33 (43%) a na vesnici 14 (19%).

Základní školu navštěvuje 6 dotázaných (8%), střední školu jakéhokoli směru 42 dotázaných (56%) a z toho 20 gymnázium, vyšší odbornou školu 4 (5%) a vysokou školu 20 (27%). 3 (4%) dotázaní neodpověděli.

66 mladých křesťanů je dosud svobodných, což činí 88% ze všech odpovědí.

Počet křesťanů, kteří se považují za křesťany katolického vyznání, je 37 (49%) a počet vyznavačů nějakého protestantského směru je 36 (48%). 2 (3%) dotázaní neuvěděli přesnou církevní příslušnost, ale považují se jednoduše za křesťany.

S tímto materiálem budu dále pracovat, proto znovu upozorňuji na nereprezentativní informace.

6.3. Výsledky sondy

Výsledky sondy rozdělím do tří kapitol. V první se budu věnovat výsledkům všeobecných znalostí a možnými souvislostmi v závislosti na projeveném zájmu o téma, věku a církevní příslušnosti. V druhé části se zaměřím na biblické znalosti a snahu mladých křesťanů se na téma podívat z křesťanského hlediska. V poslední části vyhodnotím, jaký názor k trestu smrti křesťanská mládež zaujímá, jaké preferuje argumenty a závěrem jak se dívá na použití trestu smrti v modelových případech.

6.3.1. Všeobecné znalosti

Ze sondy vyplývá, že toto téma je pro křesťanskou mládež sice zajímavé, ale nepatří mezi témata, která by byla na vrcholu zájmu. Většinu respondentů, 71%, toto téma občas zaujme, zároveň ale poměrně velká část, 21%, odpověděla, že je téma příliš nezajímá.

Úroveň všeobecných znalostí jsem vyhodnotila z otázek, které se týkaly používání trestu smrti ve světě. Ptala jsem se, které státy trest smrti používají, kolik lidí je ročně popraveno, který stát popravuje nejvíce, kdy byl zrušen trest smrti v České republice a které organizace bojují proti trestu smrti. Za vyhovující odpovědi jsem při vyhodnocení považovala minimálně 4 uvedené státy, kde se provádí trest smrti, odhad v toleranci 1000 – 5000 poprav na rok, Čínu jako stát s největším počtem poprav, rok 1990 s tolerancí roku 1989 a alespoň jednu uvedenou organizaci bojující proti trestu smrti. Maximální počet získaných bodů je 5 a minimální 0.

Při vyhodnocování této části jsem zjistila, že přehled o této problematice je poměrně malý. Bez jediného bodu zůstalo 17% ze všech, 27% má 1 bod, 25% dostalo 2 body, 3 body 16%, 4 body 12% a 5 bodů jen 3% všech dotázaných.

Při zjišťování souvislostí s výše uvedenými kategoriemi jsem zjistila, že úroveň znalostí nezávisí na projeveném zájmu o problematiku, ale spíše na věku respondentů. Ani 2 body nezískalo 68% respondentů ve věku 15-17 let, v kategorii 18-20 let nezískalo ani 2 pouze 26%, zatímco ve věku 21-23 let činí podíl těchto respondentů 36% a v nejstarší kategorii 39%. Naopak z první věkové kategorie nebyl nikdo, kdo by získal 4 a více bodů, v druhé kategorii to bylo 30%, ve třetí věkové kategorii získalo alespoň 4 body 7% a v nejstarší 23%.

Nejlepší výsledky vykazuje věková skupina ve věku 18-20 let, což může souviset s ukončením středoškolského vzdělání a přípravou na VŠ. Z této kategorie bylo 10 respondentů z všeobecného gymnázia a jejich průměr je 3,2 bodů, což je výrazně nad průměrem. Odhaduji proto, že výsledky této skupiny zlepšila právě tato skupina, zatímco ve vyšších kategoriích je již větší procento pracujících a nebo specificky zaměřených, např. technicky, lékařsky a pod.

Z kategorie 15-17 let je také 10 respondentů z gymnázií, jejich průměr je ale pouze 0,8 bodů. Domnívám se, že roli nehraje pouze typ studia, ale dospívající ve věku 15-17 nemají tak rozvinutý všeobecný vhled do dění ve světě.

Nejvíce respondentů získalo pouze 1 bod a 2 body. Jednu otázku odpovědělo uspokojivě 27% a dvě otázky 25% ze všech respondentů. Průměrný počet bodů na osobu je 1,9 bodů.

Věk/znalosti	0 bodů	1 bod	2 body	3 body	4 –5 bodů
15-17	7 lidí	10	4	4	0
18-20	3	3	6	4	7
21-23	3	2	5	3	1
24-26	0	2	4	1	3

Z tohoto porovnání jsem vyvodila, že je všeobecné povědomí o této problematice na nízké úrovni. Mladí lidé neznají údaje o počtu popravených osob, o tom, kdy byl trest zrušen u nás a málo známé jsou také organizace pro trestu smrti bojující. Nejlépe dopadla v hodnocení otázka týkající se států, které mají trest smrti jako možný. Zde odpovědělo vyhovujícím způsobem 48% respondentů. Naopak nejméně respondentů, 31%, odpovědělo na otázku, zda znají nějaké organizace, které bojují proti trestu smrti.

Zajímavé bylo, že odpovědi byly v extrémních případech často velmi odlišné. Nejmenší odhad byl 10 lidí a největší 1 500 000 lidí. Jiný respondent se domníval, že na našem území byl trest smrti zrušen již v 18. st., jiný považuje trest smrti stále za součást našeho trestního systému.

6.3.2. Biblické znalosti

V této části jsem zjišťovala, jestli se mladí křesťané zajímají o problém trestu smrti z pohledu křesťanů, jestli se o tom s někým bavili, četli nějakou knihu nebo slyšeli toto téma zpracováno v nějakém programu, semináři nebo kázání. V sondě jsem se také zajímala, jestli přemýšleli někdy o biblickém postoji k tématu a jestli znají nějaké souvislosti ve Starém a Novém Zákoně.

Na otázku, jestli přemýšleli o trestu smrti z pozice křesťana odpovědělo 75% respondentů kladně a 23% záporně. O problematice se s někým bavilo 71% a 29% nehovořilo s nikým. Zbývající neodpověděli. Nejvíce se mládežníci baví o tématu se svými kamarády, tuto variantu zvolilo 87%, výrazně méně se již baví o tématu se

svými partnery a duchovním, tyto varianty označilo 14% a ve škole s profesory a v rodině po 9%.

Velice málo je známá tato tematika z knih, pouze 9% četlo o trestu smrti nějakou knihu a jen dva si vzpomněli na název. Jmenovali knihu Tulák po hvězdách a Za 5 hodin uvidím Krista.¹⁰⁹ Častěji než knihu slyšeli mladí toto téma zpracované v nějaké ústní formě. Kázání, programu nebo semináře se účastnilo 40% respondentů.

O biblické stanovisko se k mému překvapení již zajímala méně než polovina odpovídajících, v bibli odpověď na otázku trestu smrti hledalo 43% dotázaných.

Velmi všeobecné povědomí o problematice trestu smrti má ale více než polovina dotázaných. Ve Starém Zákoně našlo nějakou spojitost s trestem smrti 55% a v novém Zákoně 56% respondentů. Souvislosti byly ale často spíše dějinného rázu, respondenti si snáze vzpomněli na situaci, kdy byl někdo zemřel za trest,¹¹⁰ než na teologické biblické argumenty.

Ve Starém Zákoně mládežníci nejčastěji odpovídali, že se používalo kamenování při porušení zákona, přičemž nejčastějším jmenovaným proviněním bylo cizoložství. Na tento motiv si vzpomnělo 24%. Druhým nejčastějším jmenovaným motivem je citát „Oko za oko, zub za zub,“ což uvedlo 11% dotázaných¹¹¹

V Novém Zákoně byl nejvíce trest smrti spojován s ukřižováním Ježíše Krista. Na tuto událost si vzpomnělo 23%. Příběh Ježíše a cizoložnice s trestem smrti spojilo 15% respondentů.¹¹² Zajímavé pro mě bylo, že verš z Ř 13,4, který je jedním z nejpoužívanějších argumentů pro trest smrti, uvedl pouze jediný odpovídající.

Žádný bod nezískalo 39% těch, kdo uvedli, že se o biblické stanovisko nezajímali, zbývající alespoň jednu souvislost s tématem našli. Zajímavé ale je, že celých 25% těch, kdo uvedli, že se o téma zajímali, má také 0 bodů.

¹⁰⁹ Ani jednu knihu jsem bohužel nečetla a tak nemohu posoudit relevantní tématu knihy s trestem smrti.

¹¹⁰ Ne vždy jde v těchto příbězích o trest smrti, jak jej chápeme dnes. Často se jednalo o Boží jednání (například při soudu se Sodomou a Gomorou nebo při potopě, v Novém Zákoně v případě Ananiáše a Safiry)

¹¹¹ Dalšími souvislostmi ze Starého Zákona byly například příběhy o ohnivě peci, Daniela mezi lvi, Kainův trest, případy modloslužby a znesvěcení soboty. Tato místa ale byla jmenována ojedinele.

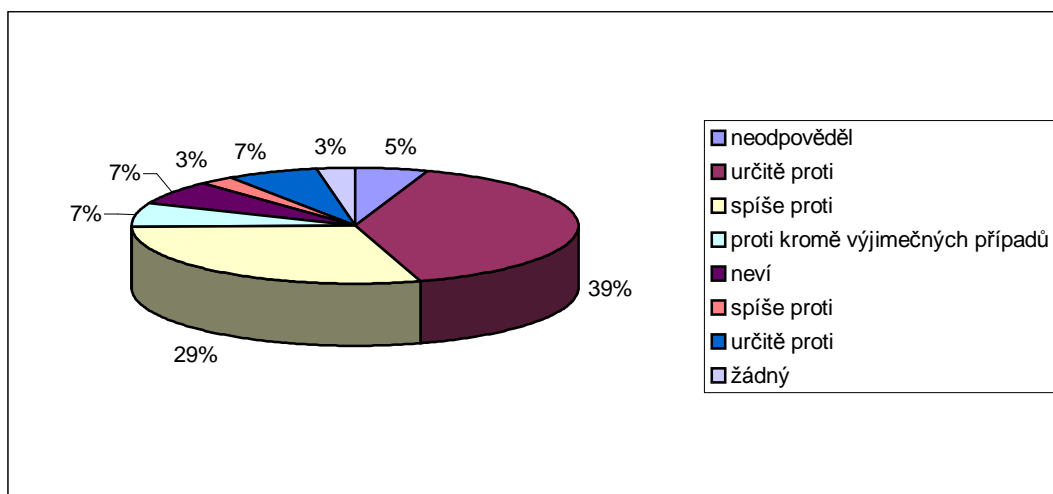
¹¹² V souvislosti s Novým zákonem si také někteří vybavili ukamenování Štěpána a smrt mnoha dalších učedníků nebo Ježíšova slova o odpuštění a o tom, abychom nesoudili ostatní.

Celkem získalo 32% respondentů 0 bodů, 1 bod 25% a 2 body 45%. Odpovědi, které považovala za dostačující, ale nepovažují za příliš hluboké a nevyovídají o postoji Bible k problematice. Z toho usuzují, že trest smrti je spojován s některými místy v Písmu, ale tato místa netvoří teoretický základ pro zaujetí postoje k problematice.

6.3.3. Náзор na použití trestu smrti

Náзор křesťanské mládeže k trestu smrti jak se jeví v obecné otázce „Jaký názor k trestání smrti zaujímáš ty osobně?“ je poměrně homogenní. Zásadně proti trestu smrti se vyslovilo 39%, spíše proti trestu smrti je 29%, 7% je proti trestu smrti, ale připouští výjimku pro válečné zločince, teroristy a jednoznačné případy masových vrahů, pouze 3% jsou spíše pro používání trestu smrti a 7% respondentů je určitě. 7% přiznalo, že neví, 3% nemají žádný názor a 5% neodpovědělo.

V hodnocení argumentů, kterými mladí křesťané nejčastěji svůj názor podpírají, je nejvýznamnějším argumentem tento: „Jen Bůh je dárce života a jen On může soudit, brát život, lidé na to nemají právo“ V různých obměnách tento názor zastává 31% respondentů. Poměrně významné procento, 16% respondentů vidí jako důvod proti trestu smrti možnost obrácení, nápravy, objevení toho dobrého v člověku. Argumenty opírající se o možnost omylu a o hodnotu lidského života, ve smyslu ochrany pachatele, volilo 11% dotázaných. Doživotí, jako adekvátní trest by volilo 8%. Pro argumenty hovořící pro trest smrti, které se opírají o spravedlivou odplatu, zadostiučinění, varování pro ostatní, bezpečnost společnosti, ochranu oběti a nutné náklady spojené s doživotím, se rozhodlo 13% dotázaných, přičemž nejčastěji bylo jmenováno zadostiučinění a spravedlivá odplata jako důvod k popravě. K dalším, ale jen zřídka jmenovaným argumentům, patří poprava jako příliš snadné řešení pro zločince, tíha zodpovědnosti za smrt druhého člověka, která leží na soudci nebo řešení v nucených pracích.

Více proti trestu jsou muži. Určitě proti nebo spíše proti se vyjádřilo 39% respondentů mužů a jen 31% respondentů žen. Spíše pro nebo určitě pro byli 3% mužů a 7% žen.

Postoj k trestu smrti je také do jisté míry ovlivněn věkem respondentů. Věkové skupině 15-17 bylo pro trest smrti 4% mládežníků, ve starší skupině 18-20 to bylo 9%, ve skupině 21-23 14% a v nejstarší skupině 15%. V obou starších skupinách je procentuálně více těch, kdo by volili trest smrti jako možný trest. Ještě znatelnější je to, když přihlídneme také k těm, kteří by trest smrti volili výjimečně, pro válečné zločince, teroristy a masové vrahy. Zde jsou procenta od nejmladších k nejstarším: 4%; 14%; 36%; 23%.

Naopak mezi mladšími je více těch, kteří si názor nevytvořili, neznají odpověď nebo neví. V nejmladší skupině je to 28%, zatímco ve zbývajících třech kategoriích okolo 8%.

Souvislost mezi církvemi a názorem k trestu smrti se nepotvrdila, mezi těmi, kdo jsou odpůrci trestu smrti je 50% katolíků a 50% protestantů.

Z těch, kdo uvedli, že nemají žádný názor, ale tvoří 55% křesťané katolického vyznání a jen 27% křesťanů protestantského směru. Mezi těmi, kdo se k trestu smrti spíše nebo určitě přiklání je 71% protestantů a jen 29% katolíků.

Podle grafu, který znázorňuje, jak by mladí křesťané přistupovali k jednotlivým modelovým situacím, (viz. příloha 3) je patrné, že část těch, kdo v obecné otázce na názor k trestu smrti zastávali záporné stanovisko, se v hodnocení konkrétních případů rozhodne trest smrti určitě nebo spíše podpořit. 25% z těch, kdo odpověděli, že jsou proti trestu smrti určitě nebo spíše (10% z těch, kdo byli určitě proti) by trest smrti spíše nebo určitě podpořilo u závažných zločinů. Největší

procento, 46%, takovýchto odpovědí je ve věkové skupině 18-20 let. Myslím, že je tento rozpor způsoben tím, že konkrétní příklady jsou posuzovány více emocionálně, zlo, které se událo je hmatatelnější, a mladý člověk se snáze rozhodne trest smrti podpořit. Je možné, že tato konkrétní věková skupina navíc svůj názor teprve hledá a přehodnocuje dřívější zamítavé stanovisko podle toho, jak vnímá spravedlnost nyní. Zajímavé také je, že jako nejhoršího zločince vyhodnotili mladí křesťané masového vraha, který brutálně znásilnil a zabil pět žen, válečný zločinec i terorista zůstali v celkovém hodnocení až na dalších místech.

6.3.4. Závěr sondy

Názory křesťanů se častěji opírají i v této oblasti nejvíce o teologické argumenty. Většina křesťanské mládeže je proti trestu smrti a největší roli v jejich postoji hraje vědomí, že člověk je stvořen Bohem, sám zločinci život nedal a nemá právo mu ho brát. Ve srovnání se společenskými průzkumy, kde se k trestu smrti přiklání zhruba 57% obyvatel,¹¹³ je mínění mladých křesťanů převážně proti používání trestu smrti. Z toho usuzuji, že prvek víry hraje v zaujímání postoje k tomuto tématu velkou roli. Při hodnocení konkrétních příkladů ale nejsou křesťané vždy tak jednoznačnými zastánci zrušení trestu smrti, jak se zdá podle jejich obecné odpovědi.

Velikost zkoumaného vzorku je ale příliš malá, aby se mohlo z těchto čísel usuzovat na nějaké významnější souvislosti. Troufám si ale tvrdit, že z těchto výsledků je možné alespoň odhadnout, jakým směrem je postoj křesťanské mládeže spíše směřován.

7. Vlastní stanovisko

Během psaní této práce se můj postoj k otázce trestu smrti několikrát změnil. Když jsem začínala psát práci o trestu smrti, byla jsem jednoznačně proti používání takových trestů. Postupně jsem ale byla konfrontována také s názory podporujícími trest smrti i od ostatních křesťanů a nejasné stanovisko Bible ve mně vzbudily nejistotu ohledně správnosti mého názoru.

¹¹³ Srov. <http://www.novinky.cz/domaci/70265-obnovit-trest-smrti-by-chtelo-temer-60-procent-lidi.html>, Jan Červenka, agentura CVVM.

Argument, že člověk život nestvořil, tak by neměl rozhodovat ani o jeho konci, považuji osobně za neudržitelný, protože vrahové, kteří jsou nejspornější skupinou zločinců v otázce trestání smrtí, se svým činem postavili proti této zásadě a porušili Boží zákon. Zneškodnění takového člověka je vlastně ochranou pro zbytek společnosti. Stejně tak se dají zpochybnit i další argumenty pro i proti. Jeden argument považuji ale za nezpochybnitelný a to ten, že v jakkoli dobře vymyšleném právním systému pracují pouze lidé a ti jsou omylní. Trest smrti ale zůstává trestem, který nikdo nevrátí zpět, riziko justičních omylů není nepodstatné, jak dokládají i statistiky poprav USA, kde je zhruba každý desátý popravený nevinný.

Další otázkou, která mi pomáhá rozluštit tento problém je hypotetické „Byl by Ježíš ochoten stát se popravčím?“ Ježíš kázal o lásce, o odpuštění a nové šanci. Neumím si představit Ježíše s červenou kuklou na hlavě. Pokud by ale měl trest smrti existovat, někdo tu pomyslnou kuklu nosit musí. Když věřím, že Ježíš je pomocníkem každé své ovečky i v jejím zaměstnání a neumím si jej představit na popravišti, pak nechci být ani popravčím. Myslím, že liché je tvrzení, „Trest smrti má být prováděn, ale já bych zodpovědnost za rozsudek a vykonání nést nechtěla.“ To je jako Pilátovo „Myji si nad tím ruce.“ To, co já sama vykonávat nechci, nemohu chtít po nikom jiném na světě, poprava vyžaduje soudce a kata, proto nemohu chtít ani popravu. Také věřím, že každý zločinec může později svého činu litovat a změnit se. Proč jej pak ale popravit?

Jediná situace, kdy si myslím, že bych byla schopná „podkopnout stoličku“, jsou případy tyranů a válečných zločinců. Kdyby Hitler nespáchal sebevraždu, přála bych si jeho popravu.

Nad trestem smrti mám stále mnoho otazníků, ale zjednodušeně mohu říci, že jsem proti tomuto trestu s výjimkou tyranů a diktátorů, u kterých nelze pochybovat o vině a kteří mají na svědomí mnoho životů. Věřím, že Bůh vidí každé lidské provinění a každého bude spravedlivě soudit. Nikdo tedy trestu neunikne! Myslím, že Bůh dal lidem právo na tento trest, kterého ale mohou použít jen v nejkrajnější nouzi, kdy nelze jinak zamezit páchání dalších zločinů. Je ale lépe se trestu smrti vyhnout úplně.

Závěrem snad jen, že jsem šťastná, že v České republice tento trest není zaveden a snad ani nebude a přála bych si, aby byl postupně zrušen i v ostatních státech. Trest smrti bych svěřila do rukou mezinárodnímu soudu, například OSN, který by posuzoval ony nejkrajnější případy.

8. Závěr

„Jaké stanovisko by měli křesťané zaujímat k používání trestu smrti v dnešním světě?“ Tématu trestu smrti jsem věnovala mnoho stran, přečetla jsem hodně dokumentů a názorů, hledala jsem v Bibli, historii i v současnosti, přesto nedovedu na tuto otázku jednoznačně odpovědět. Vím, jaký názor zaujímám já osobně, vím, jaký názor zastávají mladí křesťané, kteří vyplnili dotazník, neumím ale říct, jaký názor by měl zastávat k trestu smrti křesťan.

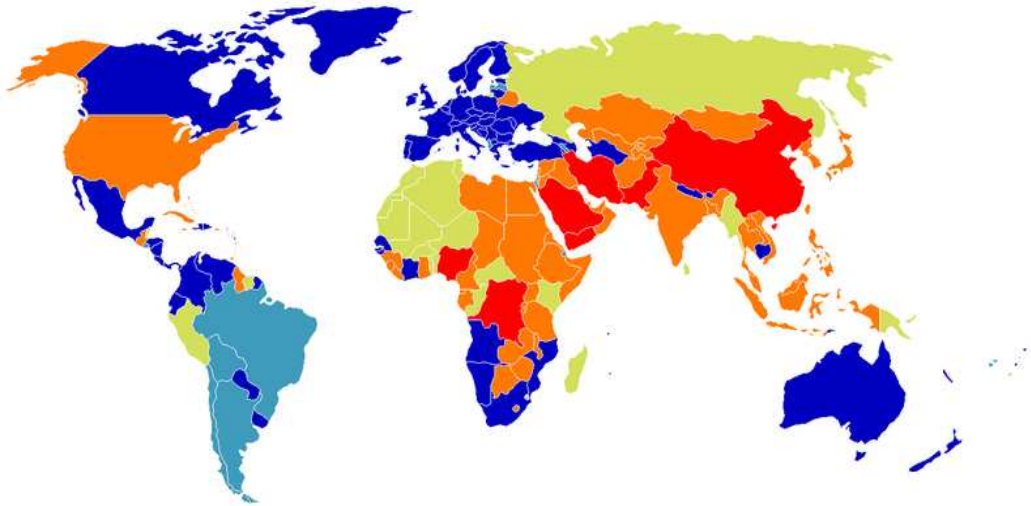
Lze vůbec najít odpověď na takto položenou otázku? Troufám si říct, že ne. Křesťané mají příliš málo jednoznačných vodítek v Bibli, církve se také k tématu vyjadřuje velmi opatrně. Myslím, že otázka legitimacy záleží na možnostech dané společnosti, jak zamezit zlu, ale nelze přesně definovat kde leží hranice, za kterou by bylo pro společnost nebezpečné, kdyby zločinec nebyl popraven.

Odpověď leží ve svědomí každého křesťana, ať je pro nebo proti trestu smrti, vždy by měl mít na paměti hlavně Boží lásku ke každému člověku, ať dobrému nebo zlému, a měl by být schopen odpuštění, neboť Bůh odpustil i jemu. S tímto postojem v srdci je pak otázka položena jinak. Ne jestli se má nebo nemá popravovat, ale jestli jsem ochotna přijmout i zločince a nabídnout mu lásku a odpuštění.

Exkurz: Popravy ve světě

120 zemí se již vzdalo užívání trestu smrti jeho zakázáním zákonem nebo praxí. Část států na tomto trestu stále trvá a používá jej. Od roku 1985 do roku 2000 byl trest smrti zrušen ve 40 zemích, z nichž se pouze 4 k tomuto trestu opět vrátily, zatím jen teoreticky.¹¹⁴

Trest smrti na světě (2005):¹¹⁵

Význam barev:

modrá: zrušen pro všechny delikty

světle modrá: zrušen pro normální delikty (avšak jen mimo válečného stavu)

žlutozelená: nezrušen, ale za posledních 10 let nebyl uplatněn

oranžová: je uplatňován proti dospělým

červená: je uplatňován i proti mladistvým

Podrobněji rozeptší informace za rok 2004. Podle zprávy AI bylo v tomto roce ve světě popraveno oficiálně 3797 lidí ve 25 státech světa. Odhadovaný skutečný počet popravených je ale více než 10 000 popravených. Toto číslo zvyšuje Čína, která nepřiznává většinu svých poprav, čímž porušuje standardy OSN, které vyžadují zveřejňování informací o všech popravách. Rozsudky smrti se vynášejí z politických důvodů i za nenásilné trestné činy, jako jsou daňové podvody a braní úplatků a na základě důkazů vynucených mučením. Čína také zaujímá první místo v žebříčku počtu oficiálně popravených. Za rok 2004 zde takto zemřelo 3400 osob. Na druhém místě v počtu popravených je Írán se 159 popravenými, následuje

¹¹⁴ Viz. <http://cat.rulez.cz/v-pop.htm>.

¹¹⁵ Viz. http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti.

Vietnam s 64 popravenými a USA s 59 popravenými.¹¹⁶ AI také dodává, že během tohoto roku trest smrti zrušilo Řecko, Turecko, Bhútán, Samoa a Senegal.

Během roku 2005 bylo vykonáno oficiálně 2148 poprav. Na prvním místě je se 1770 popravenými opět v Čína. USA zůstala na čtvrtém místě s 60 popravenými.

Na stránkách AI jsou zveřejněny všechny zprávy o počtu vykonaných poprav a počtu rozsudků smrti od roku 1995 do roku 2005. Údaje jsou vypsány v následující tabulce.¹¹⁷

<u>Rok</u>	<u>Počet popravených</u>	<u>Počet států, kde byly popravy provedeny</u>	<u>Počet odsouzených k trestu smrti</u>	<u>Počet států, kde byly vyneseny rozsudky smrti</u>
1995	2931	41	4165	79
1996	4272	39	7107	76
1997	2375	40	3707	69
1998	1625	37	3899	78
1999	1813	31	3857	63
2000	1457	28	3058	65
2001	3048	31	5265	68
2002	1526	31	3248	67
2003	1146	28	2756	63
2004	3797	25	7395	64
2005	2148	22	5186	53

Podle tabulky můžeme vidět, že počet vykonaných trestů kolísá mezi 1000 a 4000 popravenými. AI v každé zprávě upozorňuje, že skutečný počet popravených může být výrazně vyšší. Každý rok je zhruba 1,5x více odsouzených než popravených. Také je výrazně větší počet států, které odsoudí, ale nikoho nepopraví. Mezi takové státy patří např. Arménie, Etiopie, Guatemala, Indonésie, Jamajka, Mexiko, které už trest smrti také zrušilo, Laos a další. Každý rok tedy výrazně

¹¹⁶ Viz. <http://web.amnesty.org/pages/deathpenalty-facts-eng> , překlad: Jan Mareš: „Během roku 2004 bylo popraveno celkem 3 797 osob v 25 státech a 7 395 jich bylo v 64 státech k trestu smrti odsouzeno. Toto jsou pouze oficiální údaje; skutečná čísla budou pravděpodobně vyšší. V roce 2004 bylo 97 procent všech zaznamenaných poprav provedeno v Číně, Íránu, Vietnamu a USA..“

¹¹⁷ viz. <http://web.amnesty.org/library/eng-392/reports>.

narůstá počet lidí odsouzených k trestu smrti. Klesá ale okruh států, které trest smrti buď jen vynášejí, nebo i vykonávají.

Mnoho apelů na zrušení trestu smrti je směřováno ke Spojeným státům americkým. Zde byl tento trest znovu zaveden v roce 1976 Nejvyšším federálním soudem. Zrušen byl roku 1972 stejným soudem jako neústavní.¹¹⁸ Tuto formu trestu umožnilo 36 z 51 zemí USA. Pouze ve 13 státech se tento trest vykonává.¹¹⁹ V lednu 2005 pozastavili poslanci Kongresu v New Jersey výkon tohoto trestu.¹²⁰ 2. prosince 2005 byla provedena již 1000. poprava. O několik dní později byl v Kalifornii popraven bývalý vůdce gangu Stanley Williams. Byl odsouzen v roce 1981 za čtyřnásobnou vraždu. Během čekání na popravu psal knihy pro děti a bojoval proti násilí. Několikrát byl navržen na Nobelovu cenu za literaturu a za mír.¹²¹ V Kalifornii byl také 17. ledna 2006 popraven druhý nejstarší odsouzený od roku 1976. Byl jím 76letý Clarence Ray Allen, který se nemohl již pohybovat, byl téměř slepý a hluchý. Takto byl postižen při loňském srdečním infarktu, kdy ho lékaři udrželi při životě, aby jej vrátili do cely smrti, kde byl od roku 1982.¹²² V americkém pojetí práva převládá význam trestu jako odplaty, narozdíl od evropského chápání trestu jako výchovného prostředku. Proto je zde jinak vnímán i trest smrti.¹²³ Zřetelně je tento aspekt vidět v případě Stanleje Williamse, u něhož podle evropského vnímání trest svůj účel již splnil a není proto nutné jeho provedení, zatímco oběti se odplaty stále nedočkaly. V celách smrti nyní čeká na popravu kolem 3400 odsouzených.¹²⁴ Od doby, kdy byl tento trest zaveden bylo již 115 odsouzených k trestu smrti osvobozeno, protože se prokázala jejich nevinna. 115. vězněm se stal Ryan Matthews, který byl odsouzen za vraždu, kterou měl spáchat ve svých 17 letech. Po pěti letech ve vězení byl propuštěn, protože bylo zjištěno, že obžaloba zatajovala důkazy, které mluvily ve prospěch obžalovaného. 121 dalších nevinných takové štěstí neměla, neboť se jejich nevinna prokázala až po vykonání rozsudku. Juan Mendez strávil v cele smrti 18 let, dokud se neprokázalo, že je nevinný. Nyní se aktivně podílí ve spolupráci s AI na boji proti trestu smrti.¹²⁵

¹¹⁸ Viz: <http://zpravy.atlas.cz/clanek.aspx?clanek=53810&rubrika=241>.

¹¹⁹ Viz: <http://tisk.juristic.cz/30510/tisk/old>.

¹²⁰ Viz deník 24 hodin, 11. ledna 2005, čl. V New Jersey bez poprav.

¹²¹ Viz: http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti.

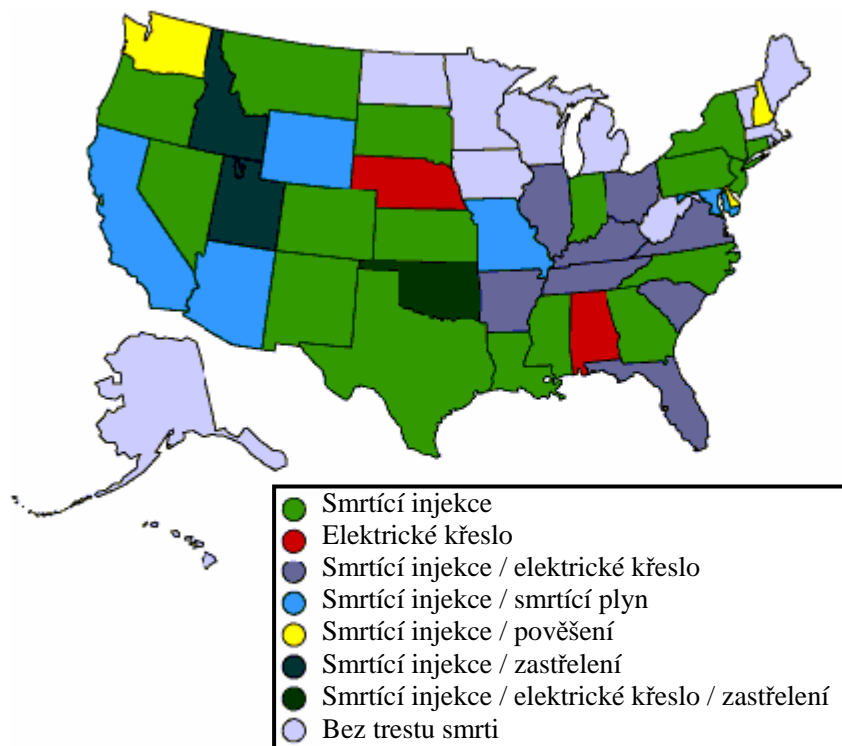
¹²² Viz: deník Metro, 18. ledna 2006, čl. Clarence Allen popraven v 76 letech.

¹²³ Viz: http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti.

¹²⁴ Viz: deník Metro, 2. března 2005, čl. Spojené státy zrušily trest pro nezletilé.

¹²⁵ Viz: Katolický týdeník číslo 43/18, 24. října 2005, čl. Trest smrti: v roce 2004 bylo popraveno 3797 osob.

Trest smrti v USA:¹²⁶

Samostatnou kapitolu tvoří popravky nezletilých osob. V tomto bodě byla zaznamenána velká změna na začátku března roku 2005, kdy americký Nejvyšší federální soud pro mladistvé pachatele nejvyšší trest zrušil s odvoláním na 8. dodatek ústavy, který zapovídá „krutý a neobvyklý trest“. Tímto verdiktem bylo zrušeno asi 70 trestů smrti nad nezletilými. Již dříve, v roce 1988, byl tento trest zakázán pro osoby mladší 16 let a v roce 2002 pro osoby duševně nemocné.¹²⁷ Mladiství jsou dále popravováni v Íránu, Pákistánu, Číně, Saudské Arábii a několika dalších státech. Během roku 2004 byli v Íránu popraveni 3 nezletilí za vraždy. Zde bylo podle zpráv IA od roku 1990 popraveno nejméně 10 dětských pachatelů, přestože Írán schválil Mezinárodní dohodu o občanských a politických právech, v jejíž 6. článku se tento trest nesmí udělovat osobám mladším 18 let.¹²⁸

Na 10. října připadá Mezinárodní den boje proti trestu smrti. U příležitosti tohoto dne vyzvala AI v roce 2005 Čínu, aby upustila od používání tohoto trestu, což by bylo podle AI jedinou nadějí pro nespravedlivě odsouzené v Číně.

¹²⁶ Viz: <http://www.outlawslegal.com/refer/lethal/lethal.htm>, vl. překlad.

¹²⁷ Viz: deník Metro, 2.března 2005, čl. Spojené státy zrušily trest pro nezletilé.

¹²⁸ Viz: týdeník Nový Prostor, 10.1.2005 číslo 214, čl. Šestnáctiletému Íránci hrozí poprava.

9. Cizojazyčné resumé

Diese Arbeit ist in zwei Teile geteilt. Der erste Teil ist die theoretische Bearbeitung des Themas der Todesstrafe und im zweiten Teil schreibe ich über eine Arbeit mit der Todesstrafe als dem Thema für ein Programm in einer christlichen Gruppe der Jugendlichen.

Die Bibel spricht von dieser Problematik nicht klar und sie bietet uns keine einfachen Standpunkte. Die Todesstrafe war ein Bestandteil damaliger Gesellschaft und niemand hat damals über ihre Berechtigung nachgedacht. Erst in schon christlichen Staaten war nötig, eine Berechtigung für diese Strafe zu suchen. Die Todesstrafe hat ihre Verteidiger in christlichen Gewährsleuten gefunden und ist eine laufende Praxis bis Neuzeit geblieben. An dem Gebiet des tschechischen Staats wurde diese Strafe auch ausgeübt, aber unter einem Einfluss der Reformation ist ihre Geltendmachung schwach geworden. In der Neuzeit sind Stimmen gegen diese Strafe von christlichen Gelehrten und Aufgeklärten kräftig geworden. Herrscher haben eine Fällung dieses Urteils strenger gemacht oder sie haben auch das verbieten.

Heutzutage stellen sich Kirchen zu dieser Strafe skeptisch, aber die einzige Kirche, die einen klaren Standpunkt eingenommen hat, ist die Römischkatholische Kirche. Das Judentum hat die Todesstrafe schon im Talmud in Frage gestellt und viele jüdische Gelehrten sind auch gegen die Todesstrafe.

Die Jugendlichen Christen interessierten sich für diese Problematik, aber ihre Kenntnisse sind vielmehr kleinen. Ich frage mich nach einer Situation in der Welt und nach einer Todesstrafe nach der Bibel. Eine Haltung Jugendlicher ist abschlägig und seine Rolle spielen theologische Argumenten, wie z.B.: „Nur Gott gibt Leuten ein Leben und auch nur Er hat ein Recht ihnen ein Leben zu nehmen.“ Es ist auch interessant, dass manche Jugendlichen, die gegen Todesstrafe sind, einen konkreten Verbrecher hinrichten lassen würden. Als der schwersten Verbrechen haben die Jugendlichen den massenhaften Mörder bewertet.

Ich bin auch gegen Todesstrafe, wichtig ist für mich, dass es viele Justizirrtum gibt.

10. Literatura

Primární literatura a prameny

1. Akvinský, Sv. Tomáš. *Theologická Summa*. Překladatel. Tomáš Dittl; Pavel Škrabal; Reginald M. Dacík. Olomouc : Lidové závody tiskařské a nakladatelské, 1938. 848 s. edice Krystal. Druhá část. Druhý díl. Svazek 1
2. Basic writings of Saint Augustine. volume two. *The City of God*. Edited with introduction and notes by Whitney J. Oates. 1. printing. New York : Random house, 1948. 3-663 s.
3. *Der babylonische Talmud*, překladatel. Lazarus Golgschmidt. Berlin : Jüdischer Verlag, 1934. Band VIII. Der Traktat Synhedrin. erste Hälfte. 471-794 s. Band IX. Der Traktat Synhedrin. zweite Hälfte. Der Traktat Makkot. 4-236 s.
4. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona* podle ekumenického vydání z r. 1985. Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989. SZ 863 s. NZ 247 s.
5. *Čtyři vyznání, Vyznání augsburské, bratrské, helvetské a české se čtyřmi vyznáními staré církve a se čtyřmi články pražskými*. Praha : Spisy Komenského evangelické fakulty bohoslovecké. Komenského evangelická fakulta bohoslovecká, 1951. 306 s.
6. Jan Pavel II.: *Encyklika Evangelium vitae : O životě, který je nedotknutelné dobro*. z 25. 3. 1995. překlad. Markéta Koronthályová. 1. vydání. Praha : Zvon - České katolické nakladatelství, 1995. 132.
7. *Katechismus katolické církve*. překlad z francouzštiny. Josef Koláček. 1. vydání. Praha : Zvon - České katolické nakladatelství, 1995. 793 s. ISBN 80-7113-132-6
8. *Mischna – Sanhedrin – Makkot*. Text, Übersetzung und Erklärung. von Samuel Krauß. Gießen : Verlag von Alfred Töpelmann, 1933. 308 s.

Sekundární literatura

1. Beccaria, Cesare. *O zločinech a trestech*. Překlad. Josef Sládeček. Praha: v kommissi knihkupectví Bursík a Kohout, 1893. 178 s.
2. de Saint Cheron, Michaël. *Elie Wiesel : Zlo a exil*, překlad. Helena Bláhová. 1. vydání. Praha : Portál, 2000. 206 s. ISBN 80-7178-433-8
3. Doležalová, Miriam; Kocnová, Marta; Trusina, Jan. *Cesta Božího lidu : SZ*. Praha: Kalich, 1991. 348 s. ISBN 80-7017-324-6

4. Fishbane, Michael A. *Judaismus : Zjevení a tradice*. Překlad. Pavel Kolmačka. 1. vydání. Praha : Prostor, 1996. 191 s. edice Náboženské tradice. svazek 2. edice Obzor. svazek 5. ISBN 80-85190-478
5. Francek, Jindřich. *Zločin a trest v Českých dějinách*. 1. vydání. Praha : Rybka Publishers ve spolupráci s Euromedia Group a Knižním klubem, 1999. 422 s. ISBN 80-86182-91-6
6. Foucault, Michel. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězeňství*. Překlad. Čestmír Pelikán. Praha : Dauphin, 2000. 427 s. ISBN 80-86019-96-9
7. Halama, Jindřich. *Sociální učení Českých bratří 1464 – 1618*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 300 s. ISBN 80-7325-010-1
8. Hvižd'ala, Karel. *Karol Efraim Sidon: 7 slov*. 1. vydání. Praha : Dokořán, Jaroslava Jirsáková – máj, 2004. 143 s. ISBN 80-86569-82-9
9. Kalivoda, Robert. *Husitské myšlení*. Překlad. Josef Kosek; Božena Koseková. 1. vydání. Praha : Filosofia, 1997. 367 s. ISBN 80-7007-098-6
10. Nejedlý, Zdeněk. *Prameny k synodám strany pražské a tábořské v letech 1441-1444: Vznik husitské konfese*. Praha : Královská česká spol. nauk, 1900. 186 s.
11. North, James B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku*. 1. vydání. Překlad. Bohuslav Procházka; Rostislav Matulík. Praha : Návrat domů, 2001. 265 s. ISBN 80-7255-029-2
12. Pokorný, Petr. *Literární a teologický úvod do Nového zákona*. Praha : Vyšehrad, 1993. 300 s. ISBN 80-7021-052-4
13. Shashar, Michael. *Hovory o Bohu a světě s Ješajahu Leibowitzem*. Překlad. Alena Bláhová. Praha : Sefer, 1996. 255 s. edice JUDAIKA. svazek 8. ISBN 80-85924-10-2
14. Schönborn, Christoph. *Rozhodni se pro život: Komentář ke Katechismu katolické církve o křesťanské morálce*. Překlad. Blanka Pschedtová. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000. 111 s. ISBN 80-7192-478-4
15. Sebba, Leslie; Horovitz, Menachem; Geva, Ruth. *Systémy trestní justice v Evropě a Severní Americe : Izrael*. Překlad. Agentura PYLON. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. [online] edice IKSP. ISBN 80-7338-036-6, Dostupné z www: <http://www.ok.cz/iksp/docs/311.pdf> [2006-03-21]
16. Skoblík, Jiří. *Přehled křesťanské etiky*. 1. vydání. Praha : Karolinum, nakladatelství UK, 1997. 319 s. ISBN 80-7184-357-1

17. Sokol, Jan. *Člověk a svět očima Bible : Pokus o uvedení do biblické antropologie*. 1. vydání. Praha : Ježek, 1993. 94 s. edice Filosofické texty. Velká řada. svazek 2. ISBN 80-901625-1-7
18. Tresmontant, Claude. *Výklad učení rabiho Ješuy z Nazaretu*. Překlad. Josef Mlejnek. 2. vydání. Košice : Knižná dielňa Timotej, nevročeno. 307 s. ISBN: 80-966961-3-0
19. Wilson, R. Marvin. *Náš otec Abraham : židovské kořeny křesťanství*. Překlad. Lubomír Ptáček. Praha : Sborový dopis, 1996. 379 s.
20. *Život z víry : Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé : interní pomůcka pro studium morální teologie*. překlad z němčiny. Vladimír Feldmann. 1. vydání. České Budějovice : Sdružení sv. Jana Neumanna, 1998. 331 s. edice Knihovna Setkání. ISBN 80-86074-03-X
21. www.bbc.cz: Šestnáctiletému Íránci hrozí poprava, *Nový Prostor* 10.1.2005 č. 214, nestránkováno
22. Bešćecová, Kateřina. Trest smrti: v roce 2004 bylo popraveno 3797 osob, *Katolický týdeník* číslo 43/18, pondělí 24. října 2005, 3 s.
23. ČTK, Spojené státy zrušily trest smrti pro nezletilé, *Metro* středa 2. března 2005
24. ČTK, Clarence Allen popraven v 76 letech, *Metro* středa 18. ledna 2006 5 s.
25. Doležal, Martin. trest smrti, *Katolická revue*, [online] dostupný z www: http://www.katolikrevue.cz/civitas/trest_smrti.htm, nestránkováno [2005-05-09]
26. Dus, Jan. Evangelíci proti trestu smrti, *Křesťanská revue* prosinec LIX č. 10, Oikumene, Akademická YMCA, tisk Krnov, 1992, nestránkováno
27. Mk. V New Jersey bez poprav, *24 hodin* úterý 11. ledna 2005
28. Ryšková, Mireia. Trest smrti z pohledu Nového zákona, *Šinuj* 2/2002 (5763), 10-12 s.
29. Rubrika. Ze světa. Brusel/epd. Kardinál pro symboliku, 13 s., *Český bratr*, 80/2004 č. 2.
30. Zámečník, Jan. Trest smrti – argumenty pro a proti, *Teologická reflexe* IX (2003) č. 2, UK v Praze, tisk : ARCH, Brno, 199-214 s.

Pomocná literatura

1. Angel, Marc D. *Slovník Židovsko-křesťanského dialogu*. Překlad. Milan Lyčka. 1. vydání. Praha : Oikoymenh, 1994. 188 s. ISBN 80-85241-59-5
2. *Jüdisches Lexikon : Ein enzyklopädisches Handbuch des jüdischen Wissens in vier Bänden*. begründet von Georg Herlitz; Bruno Kirschner. Berlin : Jüdischer Verlag, 1930. 1651 s. Band IV/2 S-Z
3. Novotný, Adolf. *Biblický slovník*. Praha : Kalich, 1956. 1390 s.
4. *Velká všeobecná encyklopedie Diderot*. 1. vydání. Praha : Diderot, 2000. 677 s. 2. svazek. ISBN 80-902723-4-7 (2. svazek)
5. *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích*. Praha : Dům OP, 1996-1998. ISBN 80-85841-17-7. soubor

Internetové stránky

1. Amnesty International. Facts and Figures on the Death Penalty. [online] dostupné z www: <http://web.amnesty.org/pages/deathpenalty-facts-eng> [2006-03-10]
2. Amnesty International. Death Sentences and Executions in ... [online] dostupné z www: <http://web.amnesty.org/library/eng-392/reports> [2006-03-14]
3. Amnesty International. Death Sentences and Executions in 2004. [online] dostupné z www: <http://web.amnesty.org/pages/deathpenalty-sentences-eng> [2006-03-10]
4. Amnesty International. Death Sentences and Executions in 2005. [online] dostupné z www: <http://web.amnesty.org/pages/deathpenalty-sentences-eng> [2006-04-18]
5. Červenka, Jan. agentura CVVM. Obnovit trest smrti by chtělo téměř 60 procent lidí. Online magazín deníku Právo a portálu Seznam.cz, 21. 11. 2005 [online] dostupné z www: <http://www.novinky.cz/domaci/> [2006-04-06]
6. ČTK. Poslanci v New Jersey schválili moratorium na trest smrti. Atlas.cz [online] dostupné z www: <http://zpravy.atlas.cz/clanek.aspx?clanek=53810&rubrika=241> [2006-04-06]
7. Kacetl, Tomáš. Poprav y ve světě. Blue cat. převzato. Jedlička, Miloslav. [online] dostupné z www: <http://cat.rulez.cz/v-pop.htm> [2006-03-15]
8. Krákora, Lukáš; Krákorová, Martina. Treblinka : K historii nejvýkonnějšího z vyhlazovacích táborů : „Operace Reinhard“ [online] dostupné z www: <http://www.holocaust.cz/cz2/resources/texts/treblinka/treblinka> [2006-04-02]

9. Kupka, M. Adolf Eichmann (19.3. 1906-31.5.1962) : „Vykonavatel“ dostupné z
www: <http://zivotopisyonline.cz/adolf-eichmann.php> [2006-04-02]
10. *Outlaws legal service*. Lethal injection. [online] dostupné z www:
<http://outlawslegal.com/refer/lethal/lethal.htm> [2006-03-15]
11. *Wikipedie-otevřená encyklopedie*, od roku 2001, [online] dostupné z www:
http://wikipeda.infostar.cz/e/el/elie_wiesel.html [2006-02-08],
http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti [2005-10-15]

Pohled křesťanské mládeže na trest smrti

Ahoj, jsi-li křesťan ve věku 15 – 26 let, jsi ten pravý, který může zodpovědět tento dotazník. Vyplnění tohoto dotazníku by ti nemělo zabrat víc než 20 minut a mně pomůže k dokončení mé absolventské práce na téma „Trest smrti jako téma pro diskusi ve skupině křesťanské mládeže.“

Prosím odpověz pokud možno na všechny otázky, a to pravdivě a samostatně. Výsledky z tohoto dotazníku mi poslouží pouze ke zpracování praktické části mé práce a budou anonymní. Děkuji za tvůj čas.

Jitka Drbohlavová

Statistické otázky:

1. věk:
2. pohlaví: muž žena
3. bydliště: Praha jiné velké město (> 100 000 obyvatel)
 malé město vesnice
4. a) škola, kterou navštěvuješ: ZŠ SŠ jaký obor?
 VOŠ
 VŠ
- b) zaměstnání ano – povolání: nezaměstnán
5. stav: svobodný(á) ženatý/vdaná
6. církevní příslušnost:

Všeobecné otázky:

1. Je téma trestu smrti pro tebe zajímavé? ano, velmi se o to zajímám
 ano, občas toto téma sleduji
 spíše ne, zaujme mě jen málokdy
 vůbec ne, jde to úplně mimo mě
2. Napiš země, o kterých víš, že mají trest smrti uzákoněn:
.....

2. Rozhodni (zaškrtni), pro které zločince bys trest smrti ty osobně rozhodně podpořil (1), spíše podpořil (2), spíše nepodpořil (3) nebo rozhodně nepodpořil (4).

	1	2	3	4
válečný zločinec, který se dopustil zločinů proti lidskosti	☐	☐	☐	☐
terorista, který se pokusil o sebevražedný atentát	☐	☐	☐	☐
masový vrah, který brutálně znásilnil a zabil pět žen	☐	☐	☐	☐
nájemný vrah	☐	☐	☐	☐
vrah, který vraždil při loupežném přepadení	☐	☐	☐	☐
psychicky nemocný vrah	☐	☐	☐	☐
mladistvý vrah	☐	☐	☐	☐
vrah, který zabil v afektu	☐	☐	☐	☐
člověk, který se úmyslně dopustil vážného ublížení na zdraví	☐	☐	☐	☐
pašerák tvrdých drog	☐	☐	☐	☐
obchodník s lidmi	☐	☐	☐	☐
násilník pedofil	☐	☐	☐	☐
mnohonásobný zloděj	☐	☐	☐	☐
drobný příležitostný zloděj	☐	☐	☐	☐

3. Máš jakékoli připomínky a poznámky k tomuto tématu, které bys chtěl dodat?

.....

.....

.....

Pohled křesťanské mládeže na trest smrti

Ahoj, jsi-li křesťan ve věku 15 – 26 let, jsi ten pravý, který může zodpovědět tento dotazník. Vyplnění tohoto dotazníku by ti nemělo zabrat víc než 20 minut a mně pomůže k dokončení mé absolventské práce na téma „Trest smrti jako téma pro diskusi ve skupině křesťanské mládeže.“

Prosím odpověz pokud možno na všechny otázky, a to pravdivě a samostatně. Výsledky z tohoto dotazníku mi poslouží pouze ke zpracování praktické části mé práce a budou anonymní. Děkuji za tvůj čas.

Jitka Drbohlavová

Statistické otázky:

1. věk: 18
2. pohlaví: muž žena
3. bydliště: Praha jiné velké město (> 100 000 obyvatel)
 malé město vesnice
4. a) škola, kterou navštěvuješ: jaký obor?

V případě nestudujících, nejvyšší ukončené vzdělání

- ZŠ
 SŠ *gympl*
 VOŠ
 VŠ

b) zaměstnání ano – povolání: nezaměstnán

5. stav: svobodný(á) ženatý/vdaná
6. církevní příslušnost: *Filmsko katolická*

Všeobecné otázky:

1. Je téma trestu smrti pro tebe zajímavé? ano, velmi se o to zajímám
 ano, občas toto téma sleduji
 spíše ne, zaujme mě jen málokdy
 vůbec ne, jde to úplně mimo mě
2. Napiš země, o kterých víš, že mají trest smrti uzákoněn:
někteřé státy USA, v Asii jich asi bude ještě dost, Latín, Američka netuším a v EU snad nikdo
3. Odhadni, kolik lidí je ročně ve světě popraveno: *2000?*

4. Ve které zemi zemře tímto trestem ročně nejvíce lidí? *asi nějaký blízko u hranic stát*
5. Kdy byl trest smrti zrušen v ČR? *za 1. republiky?*
6. Znáš nějaké organizace, které bojují proti trestu smrti?
konkrétně ne

Teologické otázky:

1. Přemýšlel jsi nad oprávněností trestu smrti z pozice křesťana? ano ne
2. Bavit jsi se o tomto tématu s někým jiným? ano ne
- S kým? s duchovním s kamarádem s partnerem
 s vedoucím s někým jiným -
3. Četl jsi o tomto tématu nějakou knihu? Jakou? ano -
 ne
4. Slyšel jsi již o tomto tématu nějaké kázání, seminář, zamyšlení nebo program? ano ne
5. Zajímal ses někdy o Biblické stanovisko? ano ne

6. Jaké souvislosti s trestem smrti znáš ve Starém Zákoně?

*oko za oko, zub za zub
za hodně věcí se kámenovalo*

7. Jaké souvislosti s trestem smrti znáš v Novém Zákoně?

*taš jež chce aby jednali s vámi, jedněte i vy s nimi (=)
což s tím zase mluví se zas taž nesouvisí, ale to je
jedno
Nesud a nebudeš sauzeti...*

Závěrečné otázky:

1. Jaký názor k trestání smrti zaujímaš ty osobně?

*Život je Boží dar a někdo z nás nemá právo rozhodnout
o tom, jestli si ho někdo zaslouží nebo ne => nesoudit sám
s ním*

2. Rozhodni (zaškrtni), pro které zločince bys trest smrti ty osobně rozhodně podpořil (1), spíše podpořil (2), spíše nepodpořil (3) nebo rozhodně nepodpořil (4).

	1	2	3	4
válečný zločinec, který se dopustil zločinů proti lidskosti	☐	☐	☐	☒
terorista, který se pokusil o sebevražedný atentát	☐	☐	☐	☒
masový vrah, který brutálně znásilnil a zabil pět žen	☐	☐	☐	☒
nájemný vrah	☐	☐	☐	☒
vrah, který vraždil při loupežném přepadení	☐	☐	☐	☒
psychicky nemocný vrah	☐	☐	☐	☒
mladistvý vrah	☐	☐	☐	☒
vrah, který zabil v afektu	☐	☐	☐	☒
člověk, který se úmyslně dopustil vážného ublížení na zdraví	☐	☐	☐	☒
pašerák tvrdých drog	☐	☐	☐	☒
obchodník s lidmi	☐	☐	☐	☒
násilník pedofil	☐	☐	☐	☒
mnohonásobný zloděj	☐	☐	☐	☒
drobný příležitostný zloděj	☐	☐	☐	☒

3. Máš jakékoli připomínky a poznámky k tomuto tématu, které bys chtěl dodat?

čím dál tím více zasahujeme do. Bo žil věci, což u nás
nepředstavitel

